

MALMINKARTANONHUIPPU

Viheralueen analyysi ja ideasuunnitelma

Teksti, visualisointi: Elina Kalliala, Mervi Kokkila ja Tuulikki Peltomäki
Taitto: Tuulikki Peltomäki
Kannen kuva: © Ramboll Finland Oy
Kartat ja kuvat Ramboll Finland Oy ellei toisin mainita

SISÄLLYS

JOHDANTO

6

SUUNNITTELUALUEEN SIJAINTI

7

ANALYYSI

8

MALMINKARTANONHUIPUN HISTORIA

10

Maankäytön muutos

11

Maastonmuotojen muutos

12

Aikaisemmat suunnitelmat

14

MALMINKARTANONHUIPUN NYKYTILA

15

Suunnittelutilanne

16

Maankäyttö

18

Maaperä

19

Kasvillisuus

20

Luontokohteet

22

Hulevedet ja siniverkko

23

Toiminnot ja kalusteet

25

Maisematila ja -kuva

26

Alueen käyttöön vaikuttavia olosuhteita

29

Ekosysteemipalvelut

30

OSALLISTAMINEN

31

ASUKAS- JA TOIMIJAPALAUTE SEKÄ IDEAT

32

YHTEENVETO ALUEEN LÄHTÖKOHDISTA

37

ARVOKARTTA

38

IDEASUUNNITELMA

39

Ideasuunnitelma

40

Ideasuunnitelman kasvillisuustyypit

44

Periaateleikkaukset ja näkymäkuvat

46

Ekosysteemipalveluiden muutos

50

Yleisvalaistus

51

Erikoisvalaistus

52

EHDOTUS VAIHEISTUKSESTA

53

JATKOSUUNNITTELUSSA HUOMIOON OTETTAVIA ASIOITA

54

LÄHTEET

55

LIITTEET

56

Liite 1. Ideasuunnitelmakartta A3

Liite 2. Ideasuunnitelman kustannusarvio

JOHDANTO

Työn ohjausryhmään ovat kuuluneet:

<i>Tero Santaaja</i>	<i>Lähiöprojekti</i>
<i>Jalmari Sarla</i>	<i>Lähiöprojekti</i>
<i>Mustafa Gürler</i>	<i>Lähiöprojekti</i>
<i>Jere Saarikko</i>	<i>Helsingin kaupungin rakennusvirasto</i>
<i>Tytti Wiinikka</i>	<i>Kaupunkisuunnitteluvirasto</i>
<i>Tiina Antila-Lehtonen</i>	<i>Kaupunkisuunnitteluvirasto</i>
<i>Helena Roschier</i>	<i>Kaupunkisuunnitteluvirasto</i>
<i>Laura Viljakainen</i>	<i>Kaupunkisuunnitteluvirasto</i>
<i>Suvi Tyynilä</i>	<i>Kaupunkisuunnitteluvirasto</i>
<i>Niina Strengell</i>	<i>Kaupunkisuunnitteluvirasto</i>
<i>Anu Lämsä</i>	<i>Kaupunkisuunnitteluvirasto</i>
<i>Petri Angelvuo</i>	<i>Liikuntavirasto</i>
<i>Eija Laihinen</i>	<i>Kaupunginkanslia</i>
<i>Kimmo Kuisma</i>	<i>Kaupunginkanslia</i>

Helsingin kaupungin organisaatio muuttui 1.6.2017. Uuden organisaation myötä Helsingin kaupungin Rakennusviraston ja Kaupunkisuunnitteluviraston aikaisemmista tehtävistä vastaavat Maankäyttö- ja kaupunkirakenne -palvelukokonaisuus ja Rakennukset ja yleiset alueet -palvelukokonaisuus.

Työn on laatinut Ramboll Finland Oy, jossa työryhmään ovat kuuluneet:

<i>Elina Kalliala</i>	<i>projektipäällikkö, maisema-arkkitehti</i>
<i>Mervi Kokkila</i>	<i>suunnittelija, metsänhoitaja, maisemasuunnittelun hortonomi</i>
<i>Tuulikki Peltomäki</i>	<i>suunnittelija, maisema-arkkitehti yo</i>
<i>Tarja Ojala</i>	<i>biologi</i>
<i>Johanna Jalonen</i>	<i>hulevesiasiantuntija, TkT</i>
<i>Anna af Hällström</i>	<i>maankäytönasiantuntija, arkkitehti</i>
<i>Hanna Herkkola</i>	<i>vuorovaikutusasiantuntija</i>
<i>Olli-Matti Luhtinen</i>	<i>meluasiantuntija</i>
<i>Ulla Loukkaanhuhta</i>	<i>laadunvarmistus, maisema-arkkitehti</i>

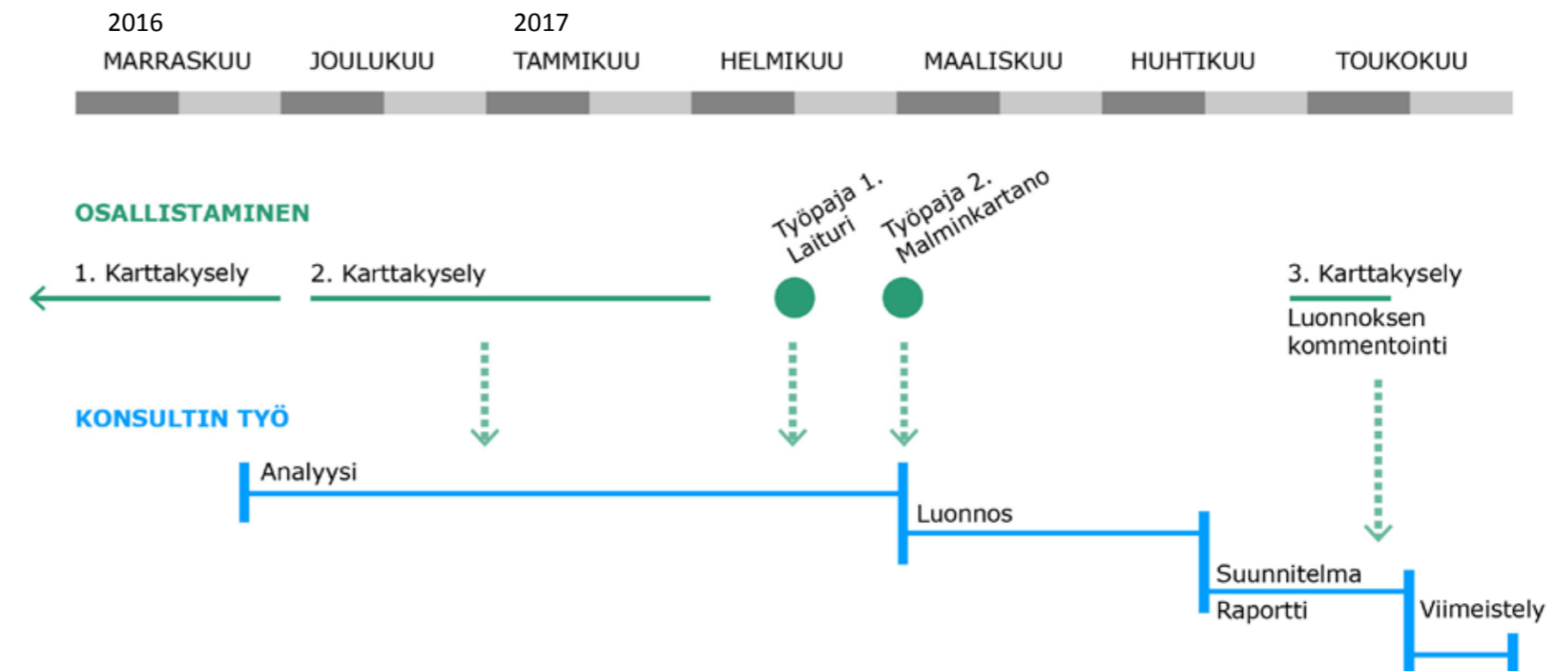
Viestinnästä ja vuorovaikutuksesta vastasi Helsingin kaupunki yhteistyössä Ramboll Finland Oy:n kanssa.

Helsingin luoteiskulmassa, kolmen kaupungin rajalla, sijaitseva Malminkartanonhuippu kohosi Malminkartanon länsiosaan vuosina 1976 - 1996, kun alueelle kasattiin rakentamisen puhtaita ylijäämämassoja pääkaupunkiseudun rakennustyömailta. Nykyisellään huippu on tärkeä virkistys- ja liikuntapaikka sekä Helsingin korkeimpana paikkana myös merkittävä maamerkki.

Alueen suunnittelu pohjautuu alueelle tehtyihin aikaisempiin suunnitelmiin. Alueen suosio ja käyttäjäkunta on kasvanut viime vuosina, joten tämän projektin aikana on panostettu erityisesti alueen käyttäjien osallistamiseen työpajojen ja internet-kyselyiden avulla. Malminkartanon ideasuunnitelman tavoitteena onkin ollut tutkia, miten virkistysalueen alueellista imagoa, laatua, monipuolisuutta ja kestäväää käyttöä voidaan parantaa yhdessä asukkaiden ja alueen käyttäjien kanssa ideoiden. Ideasuunnitelmatyössä on tunnistettu alueen nykytila-analyysin sekä asukkailta ja käyttäjiltä kerätyn kokemuksellisen tiedon ja muun palautteen avulla huipun erityispiirteet

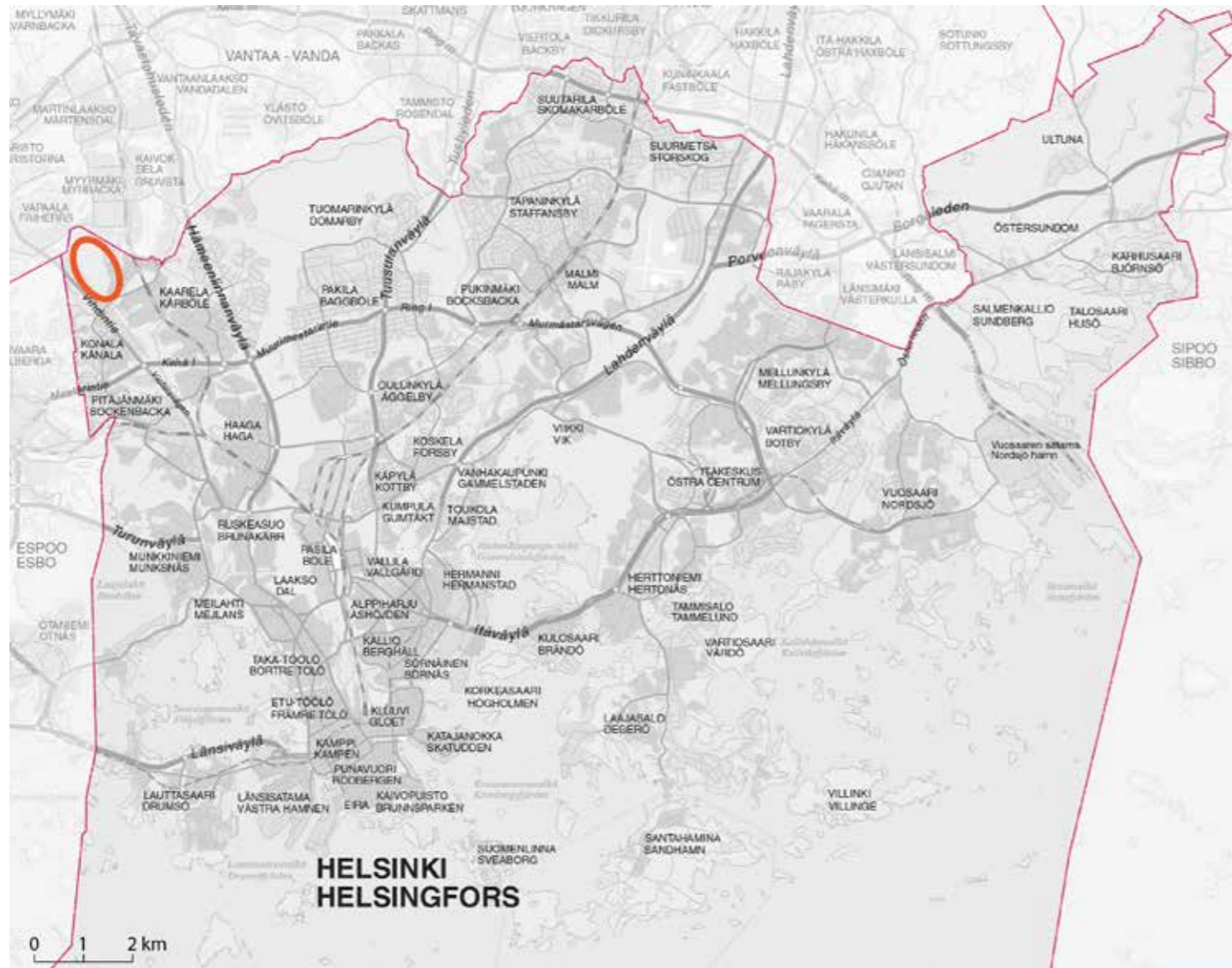
ja -toiminnot. Näiden pohjalta sekä avoimien käyttäjätyöpajojen avulla on ideoitu ja hahmoteltu alueen luonteeseen sopivia ja aluetta monipuolistavia toteutuskelpoisia uusia toimintoja ja reittejä sekä kasvillisuuden hoitoa.

Ideasuunnittelutyön tarkoituksena on antaa suuntaviivoja alueen kehittämiseksi. Ideasuunnittelussa korostuvat erilaisten käyttäjäryhmien tarpeiden ja toiveiden yhteensovittaminen sekä alueen käyttöön ja ylläpitoon liittyvien mahdollisuuksien ja rajoitteiden tunnistaminen ja huomioon ottaminen. Ideasuunnittelu on tarkastelutavaltaan kartoittava ja siinä osoitetaan alustavia toimintomahdollisuuksia sekä esitetään kehittämistoimien toteuttamisen vaiheistus. Jatkosuunnittelussa toimintoja sovitetaan ja suunnitellaan alueelle tarkemmin ja hyödynnetään ideasuunnittelussa koostettua tietoa huipun alueen vahvuuksista, kehittämiskohteista, mahdollisuuksista ja rajoitteista.

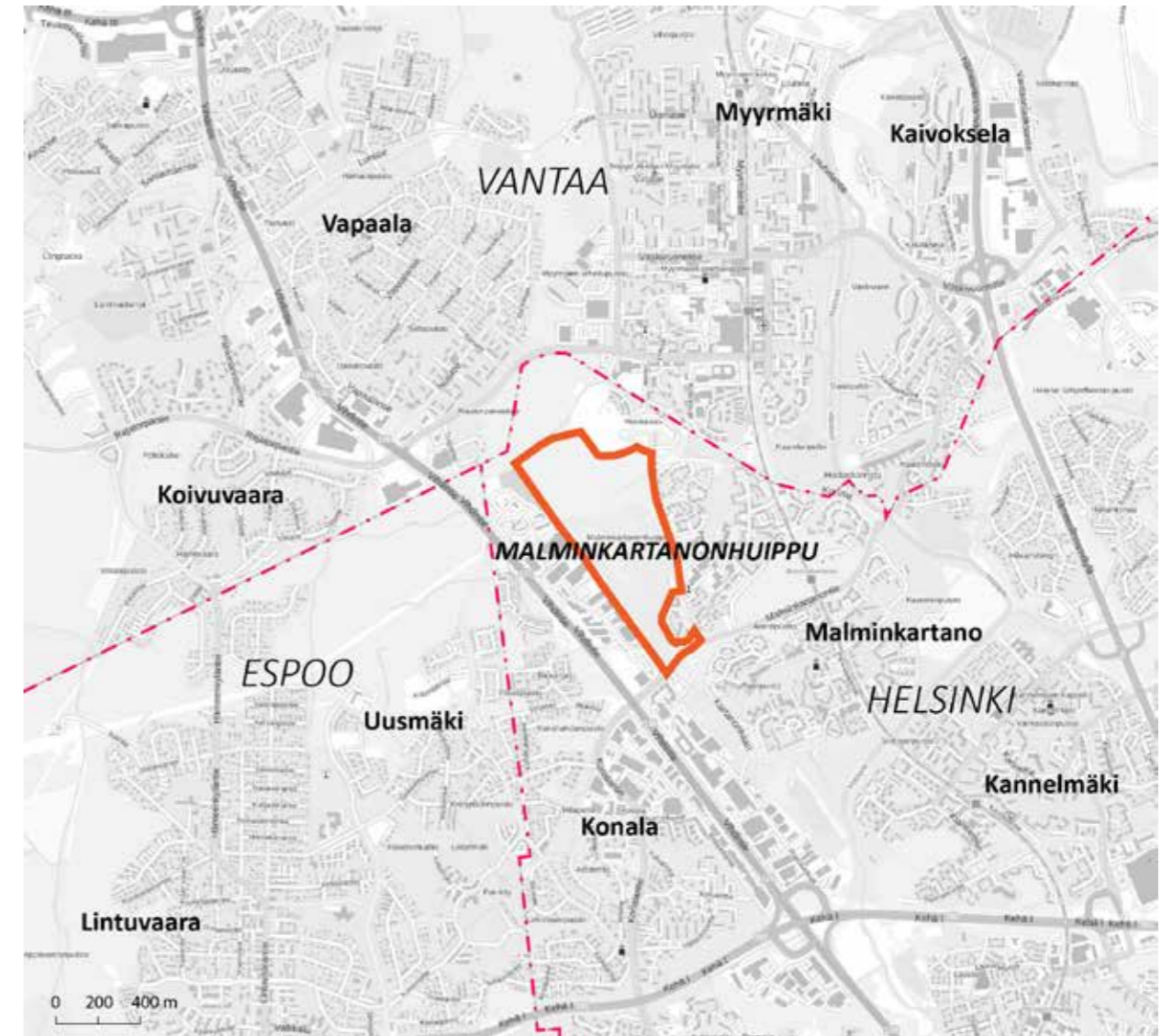

Kuva 1. Ideasuunnitelman aikataulu ja vaiheet

SUUNNITTELUALUEEN SIJAINTI

Kuva 2. Suunnittelualue sijaitsee Helsingin luoteiskulmassa kolmen kaupungin rajan tuntumassa. Suunnittelualue on osoitettu oranssilla. (Pohjakartta: Helsingin karttapalvelu)

Kuva 3. Malminkartanonhuippu rajautuu Malminkartanon, Konalan, Uusmäen, Lehtovuoren, Vapaalan ja Myyrmäen asuinalueisiin. Huipun pohjoispuolelle rakentuu parhaillaan Honkasuon asemakaava-alue. Suunnittelualue on osoitettu oranssilla. (Pohjakartta: Helsingin karttapalvelu)

ANALYYSI

Alueen suunnittelussa korostuvat eri näkökulmien yhteensovittaminen ja tasapainottaminen kestävän ja onnistuneen kehityssuunnan löytämiseksi.

Mäen syntyhistoria ja alueen voimakas topografia muodostavat alueelle omaleimaisen luonteen. Lisäksi jo nykyisellään arvokas ja monimuotoinen kasvillisuus ja luonto tarjoavat paljon mahdollisuuksia mutta myös tärkeitä reunaehtoja alueen käytölle. Alueen nykyinen käyttö ja merkitys maamerkinä ohjaavat myös alueen kehittämistä. Aluetta käyttävät tällä hetkellä lähialueen asukkaat mutta myös kauempaa saapuvat ulkoilijat ja urheilijat.

Näiden kaikkien eri näkökulmien ja tekijöiden tarjoamien lähtökohtien ja mahdollisuuksien analysoinnin kautta on pyritty tunnistamaan alueelle sopivia kehityssuuntia. Keskeiseksi lähtökohdaksi on tunnistettu Malminkartanonhuipun kehittäminen alueen omista lähtökohdista siten, että alueen luonne säilyy myös tulevaisuudessa.

Tässä luvussa esitellyt analyysit on laadittu paikkatietoaineistoja, maastokäyntejä, aikaisemmin tehtyjä selvityksiä ja kyselyitä hyödyntämällä. Analyysit lähtötietoineen toimivat alueen suunnittelun pohjana.

MALMINKARTANONHUIPUN HISTORIA

Malminkartanonhuipun alue on aikanaan kuulunut Malminkartanon tilaan. Malminkartano, Malmgård, on pitkän historiansa aikana toiminut niin sotilasvirkatalona kuin Helsingin yliopiston opetus- ja koetilana. Malminkartanon asuinalue on rakentunut Malminkartanon tilan tiluksille vaiheittain 1980-luvulta lähtien. Lähiöalue on arvioitu maakunnallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi aikaansa edustavana lähiörakentamisen esimerkkinä (Uudenmaan liitto, 2012).

Malminkartanon alueen asutushistoria on kuitenkin paljon tätä pidempi, sillä alue on ollut osa merkittävää kiviakautista asuinpaikkaa (Lavento ym. 2008).

Malminkartanonhuipun lounaispuolelta Naapuripellontien ja Hankasuontien väliseltä alueelta on inventoinneissa löydetty merkkejä kiviakautisesta asuinpaikasta, mutta inventointitulosten mukaan kohteet ovat alueen myöhemmässä käytössä ja rakentamisessa tuhoutuneet (Lavento ym 2007). Huipun itäpuolella sijaitsevalta pallokentältä on museoviraston tietoaineistojen (Museoviraston kulttuuriympäristön palveluikkuna, 2017) mukaan löydetty kiviakautinen kivikirves.

Malminkartanon alueen arvoina on rakennusten ja lähiympäristön korjaustapaohjeissa tunnistettu seuraavat asiat (Hellman ja Orrenmaa, 2011):

- Kaupunkikuvallisesti kunnianhimoinen asemakaavoitus ja yksityiskohtaisten asemakaavamääräysten käyttö ympäristön laadunohjaajana.
- Pyrkimys ympäristön laadun kokonaisvaltaiseen parantamiseen kaavoituksen ja maisemasuunnittelun keinoin.
- Pienimittakaavainen ja sekoittunut kaupunkirakenne, jossa työpaikat on sijoitettu asutuksen lomaan.
- Julkiset ulkotilat sosiaalisen kohtaamisen keskuksina.
- Suunnittelun asukaslähtöisyys sekä monipuolinen ja turvallinen jalankulkuympäristö.
- Yhtenäisiksi suunnitellut julkiset aluekokonaisuudet.

Kuva 4. Ote Malminkartanon alueen pitäjänkartasta 1800-luvulta. (Kansallisarkiston digitaaliarkisto, 2017)

Kuva 5. Ote viistoilmakuvasta v. 1972. Etualalla kaareutuu Konalantie, joka liittyy Vihdintiehen Hankasuontien teollisuusalueen kulmassa. Malminkartanon alue on vielä rakentamaton ja huipun alue kuvan vasemmassa reunassa metsäinen. (Kuvaaja Simo Rista, Helsingin kaupunginmuseo, kuvaselaamo, 2017)

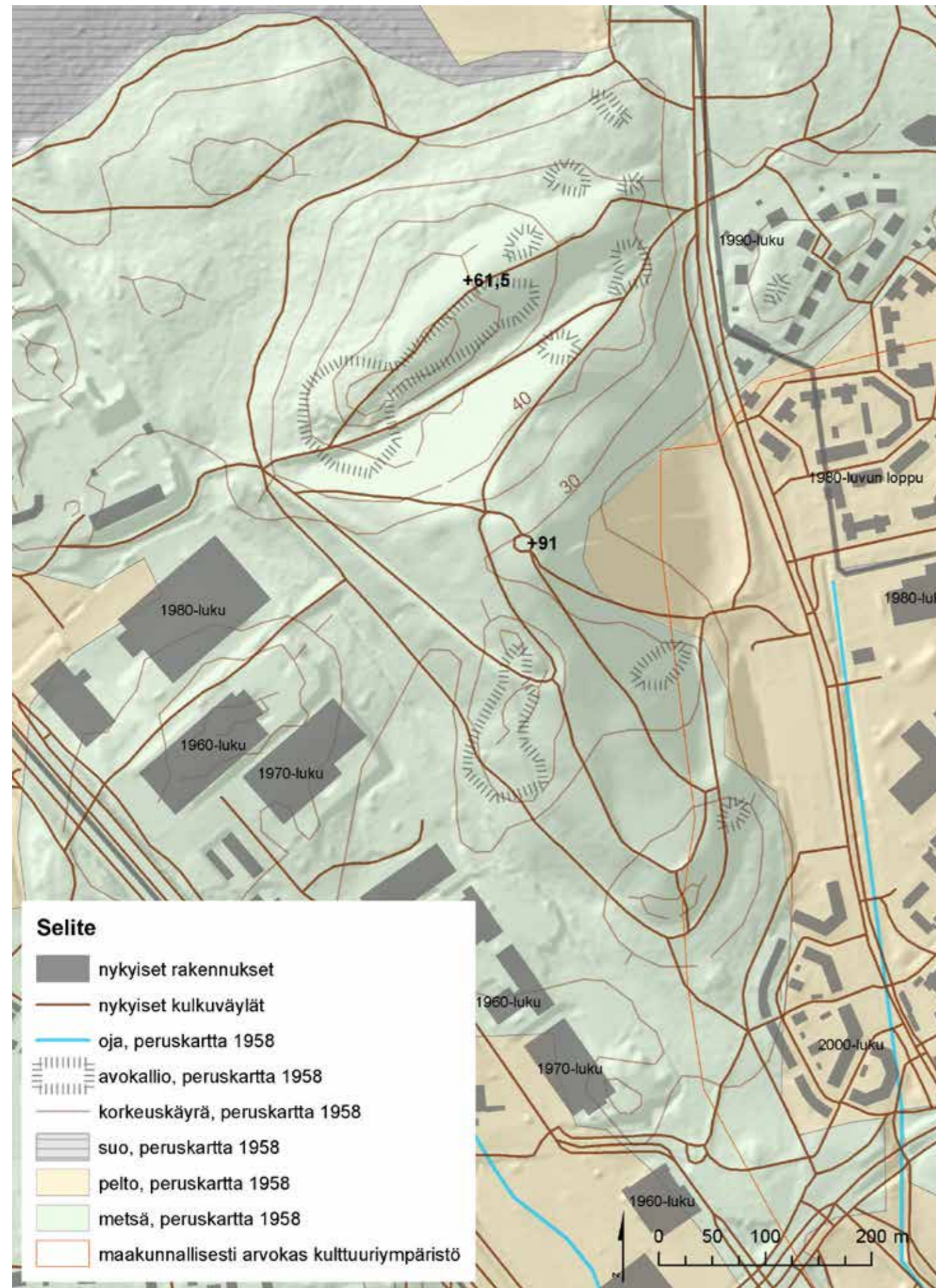

Kuva 6. Malminkartanon Renginpolun puistikko, taustalla Pehtoorintie 4. (Kuvaaja Jan Alanco, 1984, Helsingin kaupunginmuseo)

MAANKÄYTÖN MUUTOS

Karttakuvassa on esitetty alueen maankäyttö v. 1958 peruskartan mukaan. Nykyisten täyttömaiden sijoittumista ja maastonmuotoja on havainnollistettu peruskartan alle tuodun korkeusmallin avulla. Ennen täyttöä huipun alue on ollut pääosin metsää. Näitä metsäalueita alueella edustavat nykyisin etelä- ja länsireunan varttuneen metsän alueet sekä pieni metsäalue koilliskulmassa. Peltoalueita alueella on ollut itäreunalla mm. nykyisen pallokentän alueella. Naapuripellontien varressa kulkeva avouoma noudatteleeekin pääosin vanhan pelto-ojan linjausta. Vihdintien varressa sijaitsevan Hankasuontien teollisuusalueella osa rakennuksista on rakennettu jo 1960-luvulla.

Alue on muuttunut 1960-luvun jälkeen pelto- ja metsävaltaisesta alueesta pienteollisuuden ja asutuksen ympäröimäksi ylijäämämailla rakennetuksi virkistysalueeksi.

Kuva 7. Alueen maankäyttö vuoden 1958 peruskartan mukaan.

Paikkatietoaineistot: v. 1958 peruskartta, korkeusmalli, rakennukset ja reitit 01/2017 © Maanmittauslaitos

MAASTONMUOTOJEN MUUTOS

Malminkartanonhuippu rakentui kahdenkymmenen vuoden kuluessa pääkaupunkiseudun rakennustyömailta tuoduista puhtaista ylijäämämaista. Huipun alueen täyttö ajoittuu välille 1976-1996. Enimmillään maanpinta on kohonnut aiempaan verrattuna n. 60 m. Korkeusero huipun juurelta laelle on itäreunassa paikoin jopa yli 65 m.

Karttakuvassa on havainnollistettu huipun maastonmuotojen muutosta. Vinalojarjestetut korkeusvyöhykkeet esittävät huipun täytön tilanteen v. 1991 peruskartan mukaisesti. Nykyiset maastonmuodot on esitetty yhtenäisillä korkeuskäyrillä ja alkuperäiset maastonmuodot himmeillä katkoviivoilla. 1990-luvun alussa huipun koillisosa oli jo täytöiltään lähes valmis ja voimalinjan pohjoispuolen täyttö oli jo valmistunut. Sen sijaan huipun eteläosan matalampaa täyttöä ei oltu vielä toteutettu ja länsireunan täyttö oli kesken. Huipun laki kohosi tästä vielä kymmenkunta metriä.

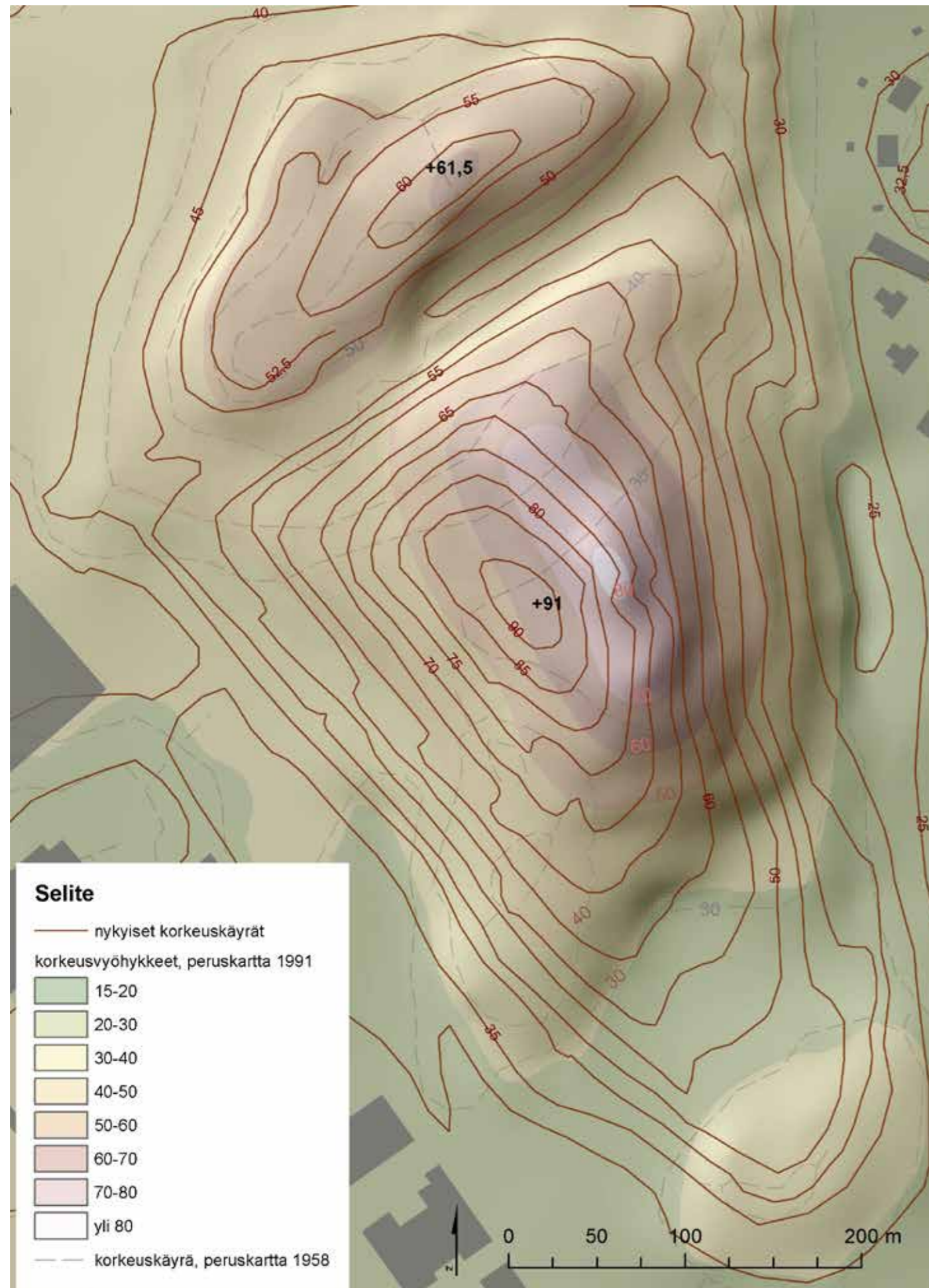
Eteläosassa täyttö rajautuu maa-/kalliokumpareeseen. Pohjoisosassa täyttöä on rajannut ja jakanut voimalinja-aukea. Voimalinjan pohjoispuolella täyttöä on tehty alueen itäosassa. Länsi-osassa on louhittu jonkin verran kalliota voimalinjan alla kulkevan ulkoilureitin kohdalla.

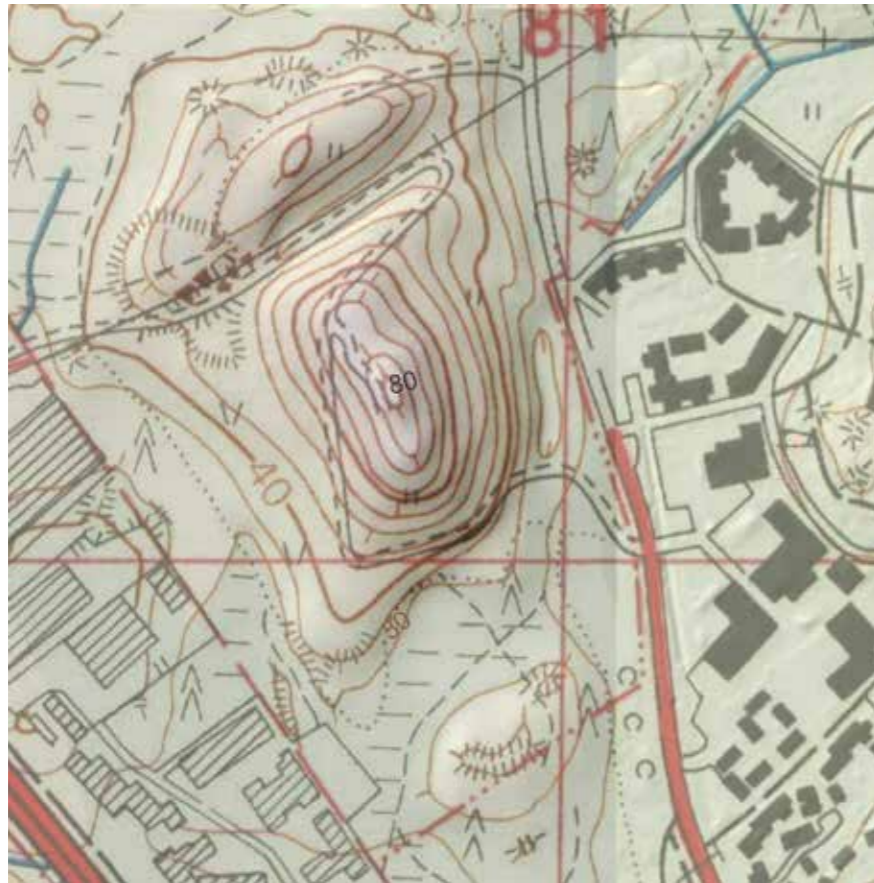
Täyttöjen ajoittumisen perusteella täyttömaiden kasvillisuus on itäreunalla lähes 30 vuoden ja länsi- ja eteläosassa n. 15 vuoden ikäistä.

Malminkartanonhuipun alue on täytetty vuosina 1976 - 1996 rakennustyömailta tuoduilla puhtailla ylijäämämailta.

Kuva 8. Maastonmuotojen muutos. Täyttömaana on käytetty puhtaita ylijäämämaita pääkaupunkiseudun rakennustyömailta.

Paikkatietoaineistot: v. 1958 peruskartta, v. 1991 peruskartan korkeuskäyristä tuotetut korkeusaineistot, rakennukset ja reitit 01/2017 © Maanmittauslaitos

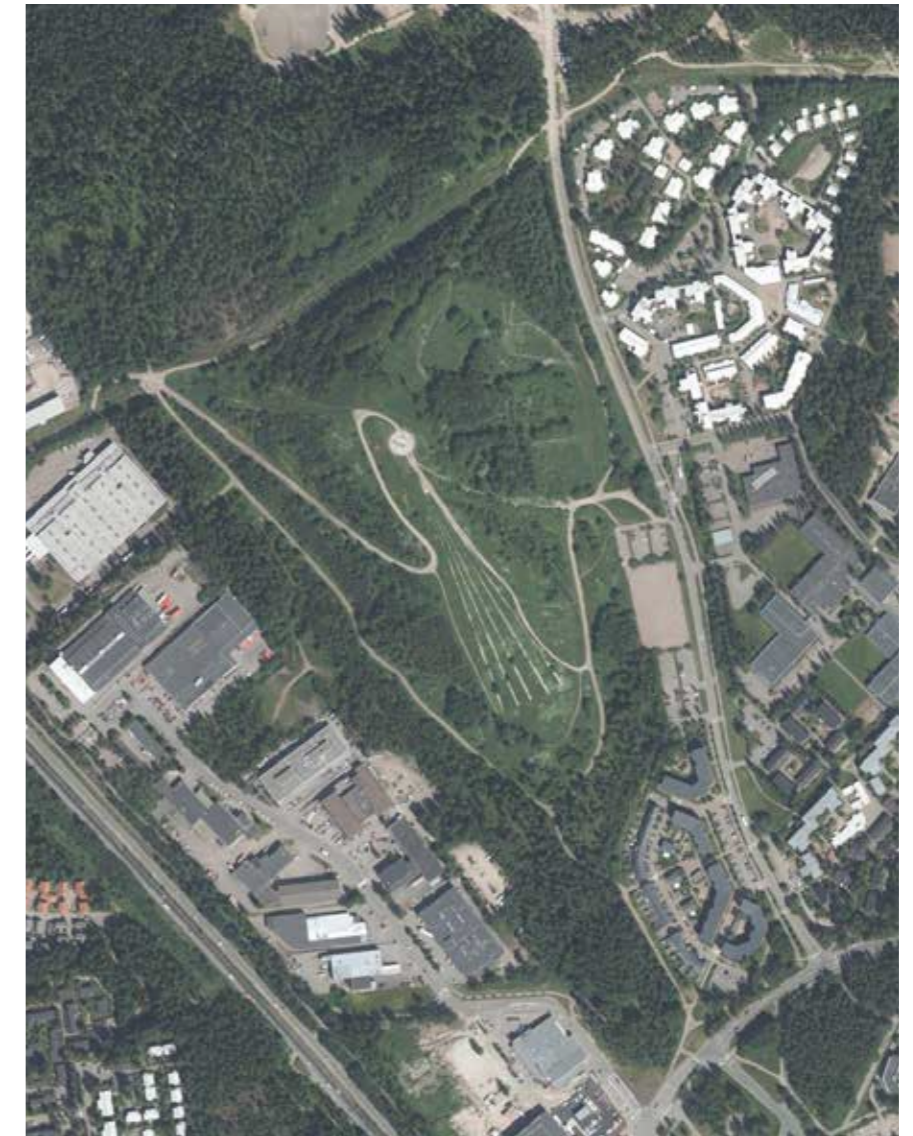

Kuva 9. Ote huipun alueen peruskartasta v. 1991. Karttaa muokattu korkeusmallin avulla. (Kuva: Maanmittauslaitoksen vanhojen karttojen karttapalvelu, 2017)

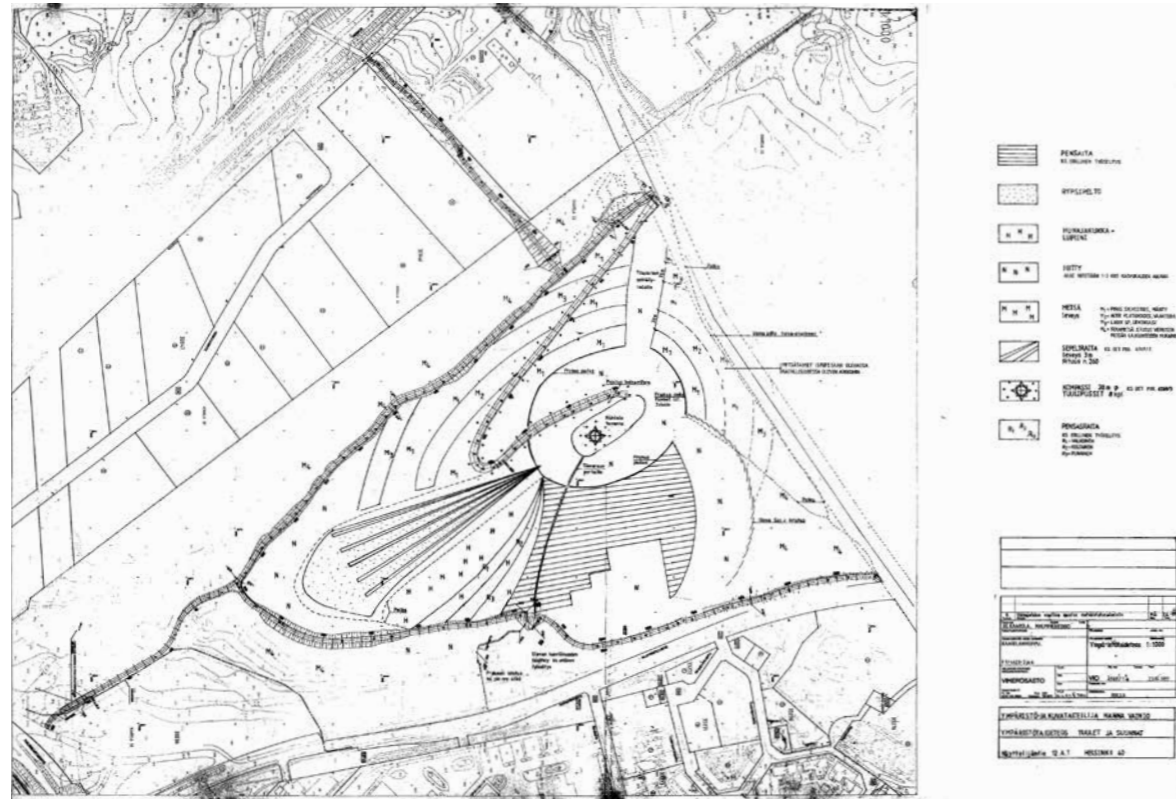

Kuva 10. Ilmakuva huipun alueesta v. 1988. (Kuva: Helsingin karttapalvelu, 2017)

Kuva 11. Ilmakuva huipun alueesta v. 2015. (Kuva: Helsingin karttapalvelu, 2017)

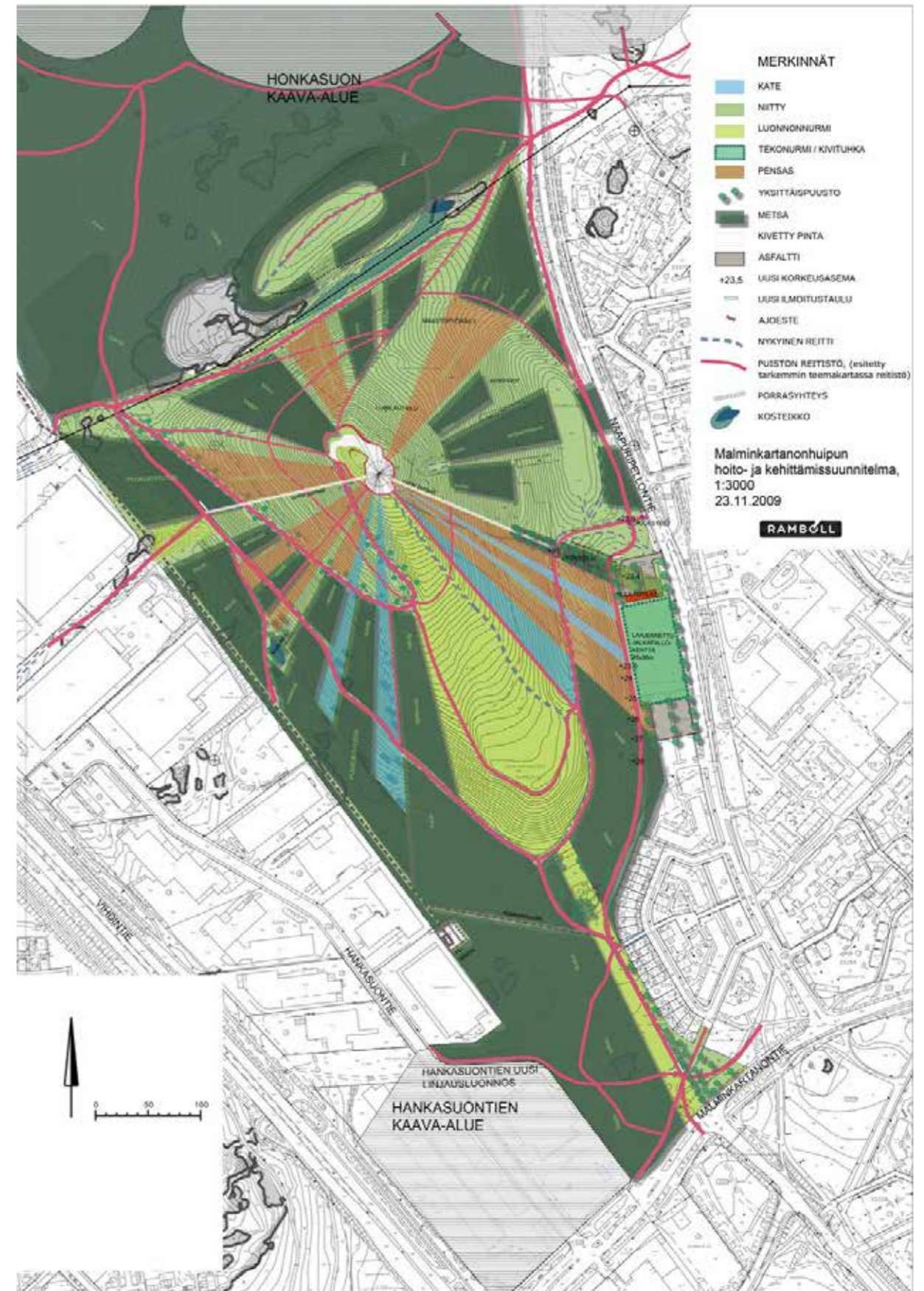
AIKAISEMMAT SUUNNITELMAT

Kuva 12. Ympäristötaideteos Tuulet ja suunnat vuodelta 1997. (Kuva: Helsingin kaupungin rakennusvirasto, Viherosasto; Ympäristötaiteilija Hanna Vainio, 1997)

Kuva 13. Malminkartanonhuippu on osa Vantaan ja Helsingin viher- ja virkistysalueet yhdistävää liikuntasormea. (Kuva: MA-Arkitehdit, 2006)

Kuva 14. Malminkartanonhuipun hoito- ja kehittämissuunnitelma vuodelta 2010. (Kuva: Ramboll, 2010)

MALMINKARTANONHUIPUN NYKYTILA

Kuva 15. Kuva Tuulikki Peltomäki

Kuva 16. Kuva Tuulikki Peltomäki

Kuva 17. Kuva Tuulikki Peltomäki

Kuva 18. Kuva Mervi Kokkila

Kuva 19. Kuva Mervi Kokkila

Kuva 20. Kuva Mervi Kokkila

Kuva 21. Kuva Helena Roschier

Kuva 22. Kuva Helena Roschier

Kuva 23. Kuva Helena Roschier

SUUNNITTELUTILANNE

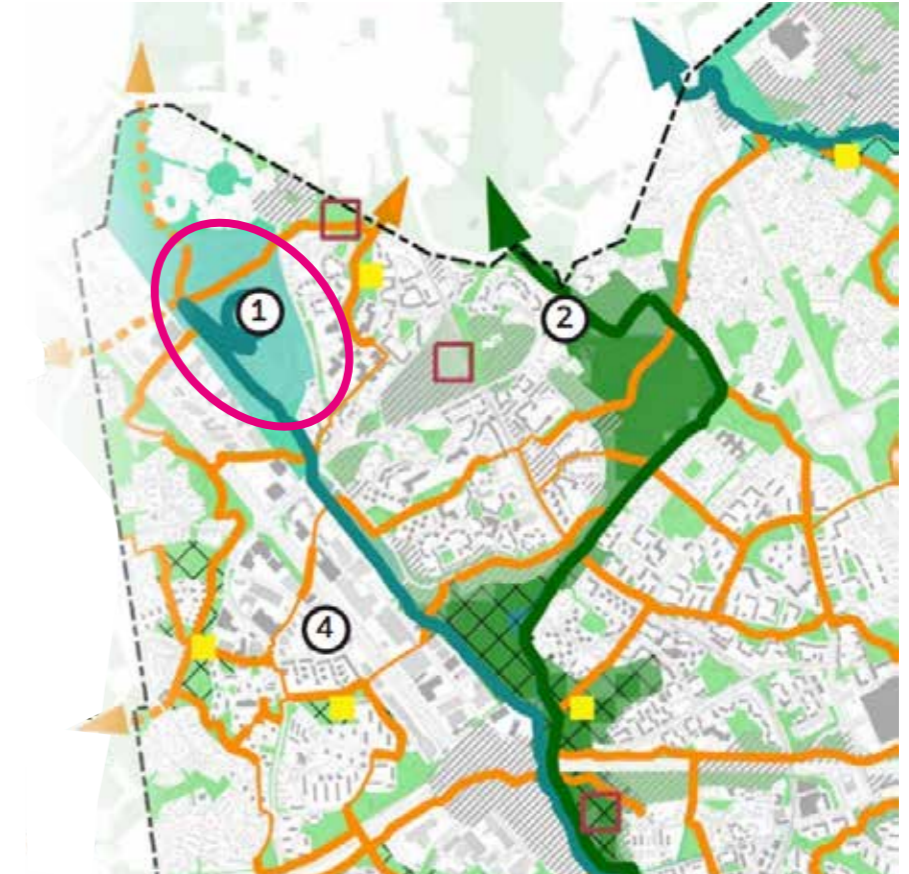
Kuva 24. Maankuntakaava (Uudenmaanliitto, 2014)

- Virkistysalue
- ▲ Virkistysalue sekä virkistyskohde
- ▨ Viheryhteystarve
- Viheryhteystarve
- + Tiivistettävä alue
- Keskustatoimintojen alue
- ▲ Joukkoliikenteen vaihtopaikka
- ▼ Liityntäpysäköintipaikka
- Pääkaupunkiseudun poikittainen joukkoliikenteen yhteysväli
- ▬ Moottoriväylä
- Valtatie/Kantatie
- Seututie
- +— Päärata
- +— Yhdysrata
- +— Seutuliikenteen rata

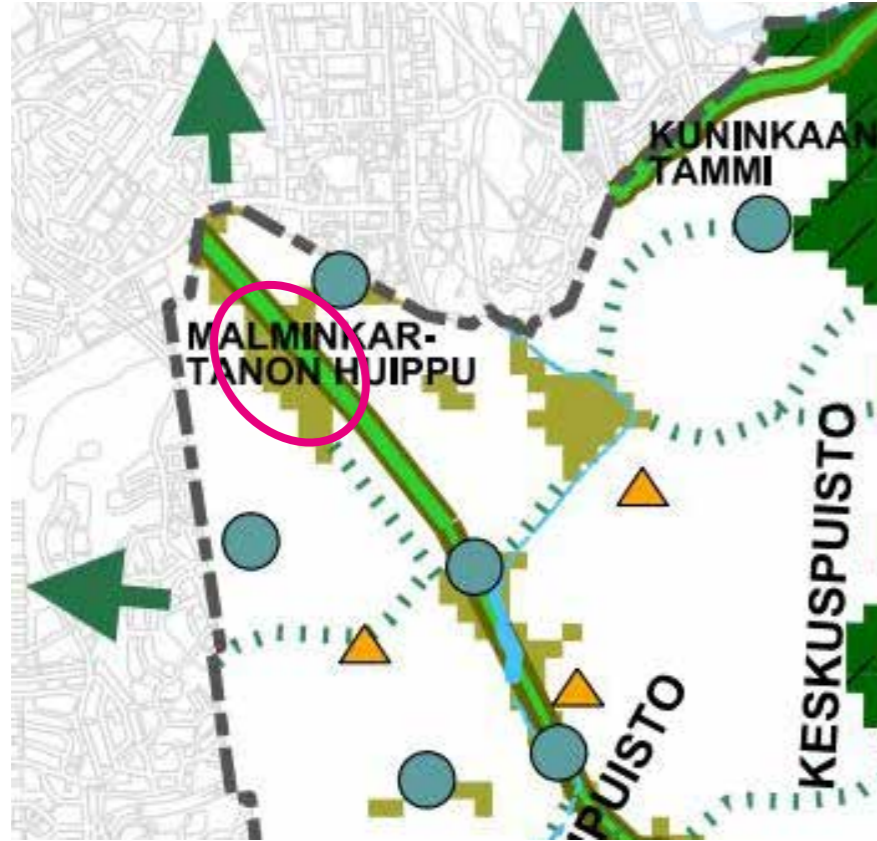
Kuva 25. Helsingin uusi yleiskaava (Kslk 14.6.2016)

- **Virkistys- ja viheralue**
Aluetta kehitetään merkittävänä virkistys-, ulkoilu-, liikunta-, luonto- ja kulttuurialueena, joka kytkeytyy seudulliseen viherverkostoon ja merelliseen virkistysvyöhykkeeseen. Virkistys- ja viheralueiden kehittämisessä huomioidaan yleiskaavan teemakartalla esitetty metsäverkosto. Lähtökohdiana on säilyttää verkoston metsäinen luonne.
- **Viheryhteys**
Laajojen virkistysalueiden välinen, sijainniltaan ohjeellinen yhteys, viherakseli tai puistojen sarja, joka palvelee virkistys- ja/tai ekologisena yhteytenä. Alueiden suunnittelussa viheralueet tulee liittää luontevasti toisiinsa. Kulttuuri-, maisema- ja luontoarvojen säilyminen, viheryhteyksien yhtenäisyys ja jatkuvuus sekä ekologinen kytkeytyneisyys on otettava huomioon. Yhteyden luonne voi vaihdella rakennetusta puistomaiseen ja luonnonmukaiseen. Tarvittaessa rakennetaan vihersiltoja tai -alikulkuja.

Kuva 26. Helsingin viher- ja virkistysverkoston kehittämissuunnitelma VISTRA II (KSV, 2016)

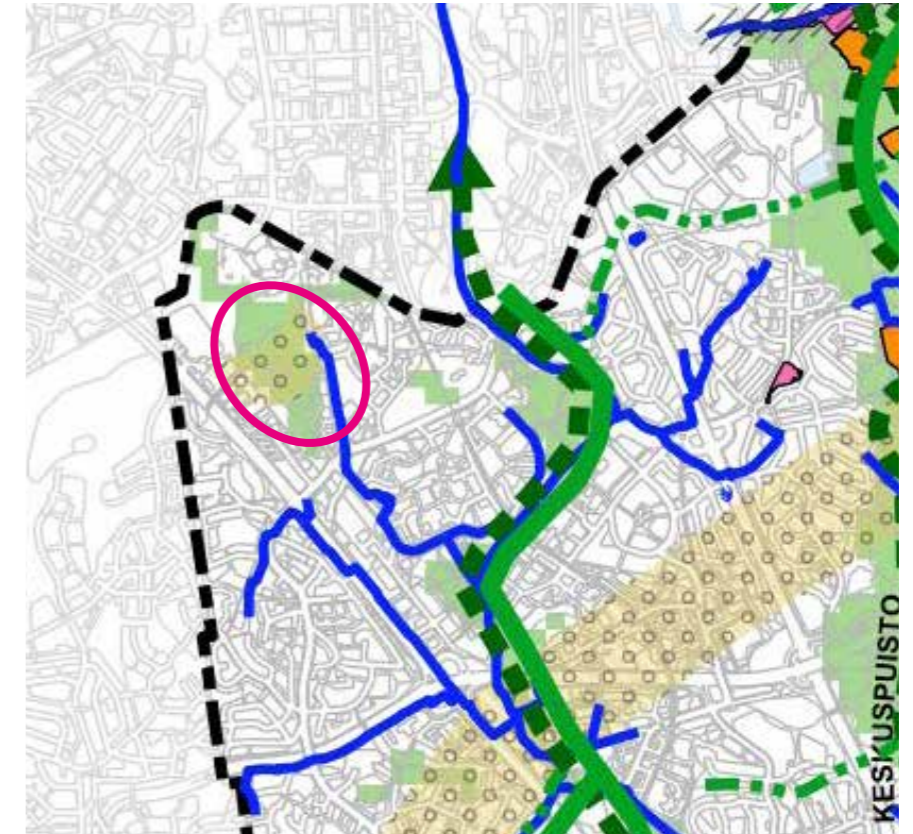
- Vihersormi
- Viherlinjan puisto
- / - - - Vihersormen pääreitti / Lisättävä yhteys
- / - - - Viherlinjayhteys / Lisättävä yhteys
- Viher- ja virkistysverkostoa täydentävä yhteys
- Virkistysverkostoa täydentävä yhteys kadulla
- - - Lisättävä yhteys

Kuva 27. Uuden yleiskaavan Virkistys- ja viherverkosto 2050 -teemakartta (Kslk 14.6.2016)

- **Vihersormet ja laajat viheralueet**
Alueita kehitetään monipuolisina virkistys-, ulkoilu-, liikunta-, luonto- ja kulttuurialueina ottaen huomioon kulttuurihistoriallisesti, maisemallisesti sekä luonnonsuojelun kannalta tärkeät alueet. Luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden, ekologisen verkoston ja metsäluonnon kannalta tärkeät alueet turvataan ja kehitetään ekosysteempipalveluja.
Vihersormet jatkuvat seudulle ja liittyvät mereen. Vihersormien toiminnallisesta, visuaalisesta ja ekologisesta jatkuvuudesta huolehditaan. Vihersormille laaditaan yleissuunnitelmat, joissa parannetaan toiminnallisuutta ja saavutettavuutta sekä turvataan alueiden arvot. Tarvittaessa rakennetaan siltoja ja alikulkuja.
- **Keskuspuisto ja Helsingin puisto**
Keskuspuiston ja Helsingin puiston yhtenäisyys ja arvot turvataan.
- **Seudulliset viheryhteydet**
- **Viheryhteys**
Laajojen virkistysalueiden välinen, sijainniltaan ohjeellinen yhteys, viherakseli tai puistojen sarja, joka palvelee virkistys- ja/tai ekologisena yhteytenä.
- **Vihertinjat**
Polkittaiset virkistysreitit vahvistavat itä-länsi -suuntaista yhteyttä vihersormiin ja ne parantavat virkistyspalvelujen saavutettavuutta asuntoalueilta. Yhteyden luonne voi vaihdella kävelyteistä puistoihin ja kaupunkimetsiin ja on sijainniltaan ohjeellinen. Tarvittaessa rakennetaan siltoja ja alikulkuja.

- **Kaupunginosapuisto / Kaupunginosapuiston tarve**
Asuinalueita kokoava, keskeinen ja helposti saavutettava puistoalue, jota kehitetään toiminnallisesti monipuoliseksi siten, että se palvelee eri käyttäjäryhmiä ja vahvistaa alueen identiteettiä. Puistojen luonne vaihtelee rakennetusta luonnomukaiseen ja kuvastaa alueen ominaispiirteitä ja urbaanin elämän arvoja. Kaupunginosapuistojen suunnittelussa tulee ottaa huomioon lisärakentamisen myötä kasvava käyttäjämäärä. Yhteydet kaupunginosapuistoon tulee suunnitella turvallisiksi ja miellyttäviksi.
- **Liikuntapuistoverkosto**
- **Lähipuistoverkosto**
Keskusta- ja asuntovaltaisilla alueilla tulee olla kattava ja helposti saavutettava lähipuisto-, virkistys- ja liikuntapalveluverkosto sekä toimivat virkistysyhteydet.

Kuva 28. Uuden yleiskaavan Kaupunkiluonto -teemakartta (Kslk 14.6.2016)

- **Kaupunkiluonnon ydinalueet ja ekologiset yhteydet**
Kaupunkiluonnon ydinalueet ja ekologisen kytkeytyneisyyden kannalta tärkeät yhteydet.
- **Metsäverkosto**
Metsäverkoston hoidossa ja kehittämisessä otetaan huomioon luonnonsuojeluarvot, luonnon monimuotoisuus, ekologinen kytkeytyneisyys, kulttuuriympäristöjen ja maiseman arvot sekä virkistyskäytön tarpeet.
- **Kehitettävä metsäverkostoyhteys**
- **Niittyverkosto**
Niittyverkostoa kehitetään koko kaupungin alueella. Sen hoidossa ja kehittämisessä otetaan huomioon luonnonsuojeluarvot, luonnon monimuotoisuus, ekologinen kytkeytyneisyys, kulttuuriympäristöjen ja maiseman arvot sekä virkistyskäytön tarpeet.
- **Siniverkosto**
Merialueen, merenlahtien, jokien, lampien, purojen, avo-ojien, rantabiotooppien sekä merenalaisen luonnon muodostama ekologinen verkosto, jota kehitetään ottaen huomioon luontoarvot.
- **Rakennettavat alueet ja viher- ja virkistysalueet**
Rakennettavien alueiden ja viher- ja virkistysalueiden suunnittelussa otetaan huomioon arvokkaat luontokohteet, ekosysteempipalvelujen ja ekologisesta laadun kehittäminen sekä vihertehokkuus.
- **Vihersormet ja muut laajat viheralueet**
Vihersormet muodostavat rungon ekologiselle verkostolle. Alueet ovat monipuolisia virkistys- ja ulkoilualueita, joilla on merkittäviä luonto-, kulttuuri- ja maisema-arvoja.

MAANKÄYTTÖ

Malminkartanonhuippu rajautuu Myyrmäen, Malminkartanon, Konalan, Uusmäen, Lehtovuoren ja Vapaalan asuinalueisiin. Huipun pohjoispuolelle rakentuu parhaillaan Honkasuon asemakaava-alue. Välittömästi Malminkartanonhuipun itäpuolella on matalia kerrostaloja sekä väljästi rakennettu AEL:n aikuis-koulutuskeskus. AEL:n takana sijaitsee Monitoimitalo, jossa on muun muassa alakoulu. Huippu rajautuu lännessä Vihdintien varren teollisuus- ja varastorakennuksiin. Huipun eteläpuolella sijaitsee S-Market.

Lähimmät linja-autopysäkit sijaitsevat Naapurinpellontielle pallokentän pohjoispuolella.

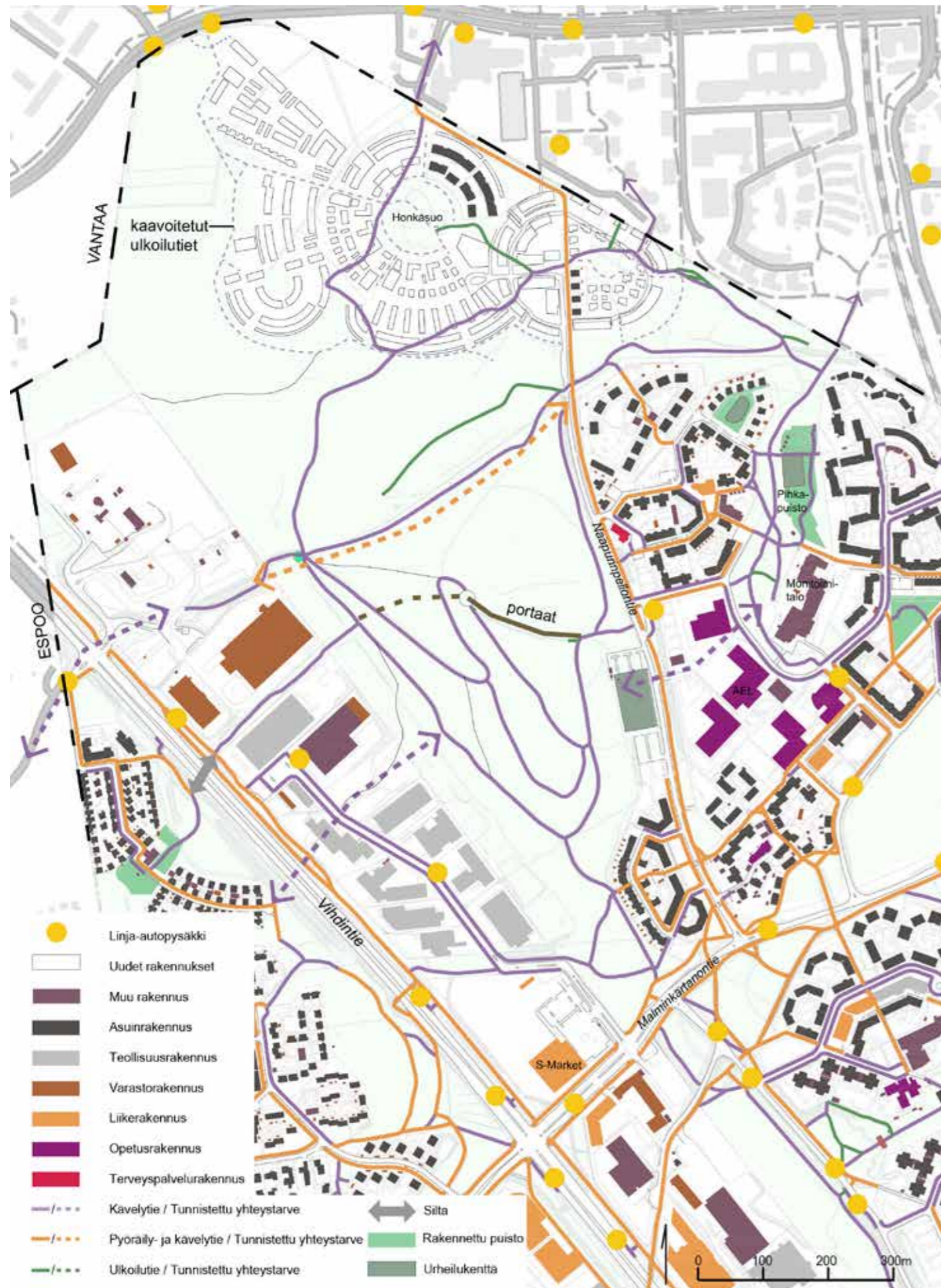
Malminkartanonhuipun reitit ovat kävelyteitä ja lähimmät pyörätiet kulkevat Vihdintielle, Naapurinpellontielle ja Malminkartanontielle. Tunnistettu tarve pyöräilyreitille kulkee Malminkartanonhuipun pohjoispuolella yhdistäen Vihdintien ja Naapurinpellontien pyörätiet. Vihdintien yli kulkee yksi ylikulkusilta, joka yhdistää Lehtovuoren alueen Malminkartanoon.

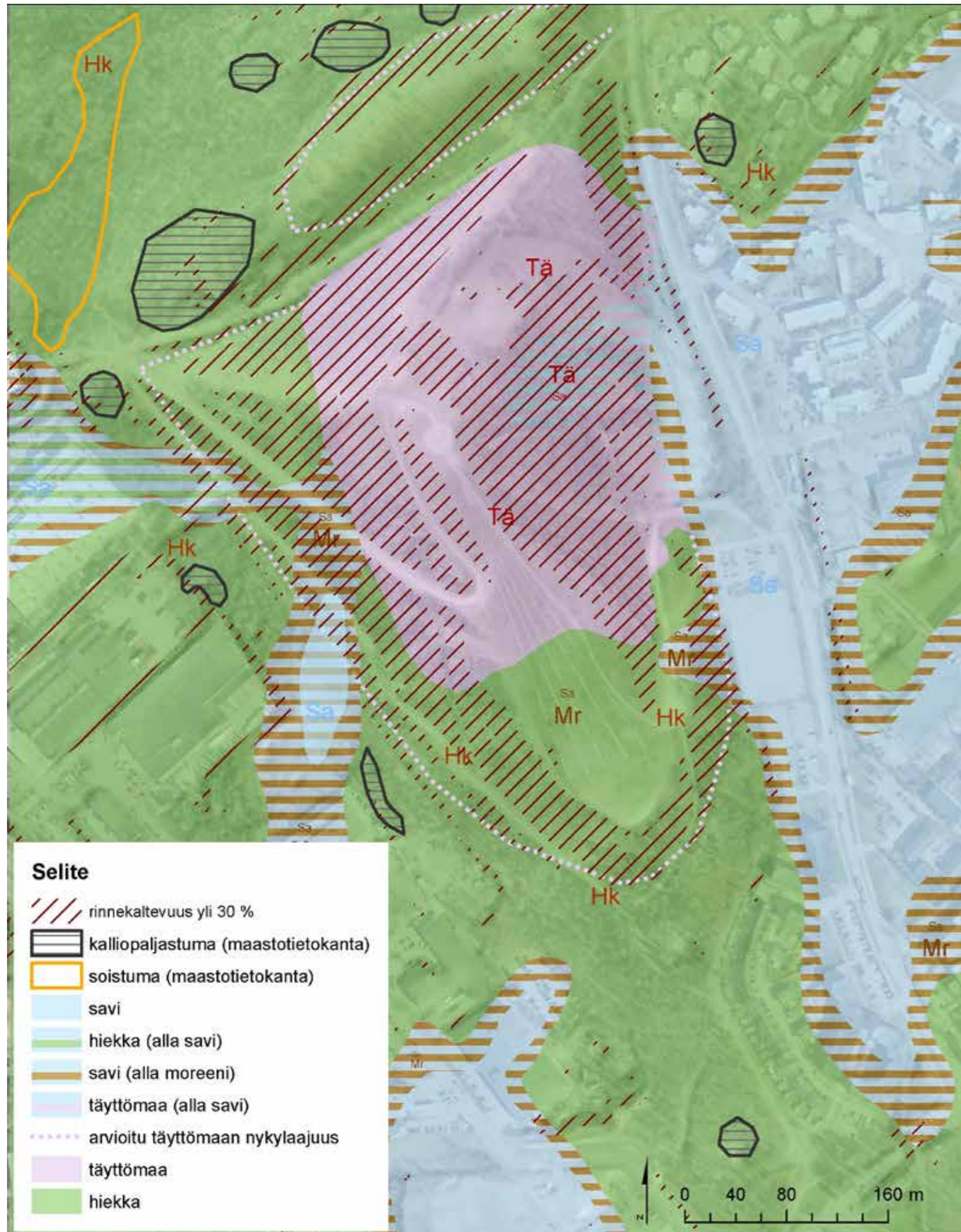
Honkasuon asemakaava-alue on rakentumassa Malminkartanonhuipun pohjoispuolelle. Alueelle on tulossa asuinrakentamista, puisto ja ulkoilureittejä. Malminkartanonhuippua ei ole asemakaavoitettu.

Malminkartanonhuippu sijaitsee Malminkartanon, Lehtovuoren sekä pohjoiseen rakentuvan Honkasuon asuinalueiden välisellä alueella. Alue sijaitsee yleiskaavoituksessa tunnistetulla kaakkois-luoteissuuntaisella viheryhdytyksellä.

Kuva 29. Nykyinen maankäyttö Malminkartanonhuipun ympäristössä

Paikkatietoaineistot: Kantakartta 01/17 © Helsingin kaupunki; Espoon ja Vantaan kartta-aineisto 02/17 © Maanmittauslaitos, Honkasuon asemakaava: Kskk 15.5.2012, Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto

MAAPERÄ

Huipun ympäristön maaperä on hiekkamaavaltaista. Tähän viittaa myös alueen nimi "malm", joka merkitsee Uudenmaan itäosien ruotsalaismurteessa "metsää kasvavaa hiekkamaata, hiekkaista metsämaata" (Institutet för de inhemska språken, 2017).

Huipun ympäristössä on pienialaisia kalliopaljastumia, joista näkyvin sijoittuu huipun luoteiskulman viereen. Huipun täyttöalueen pohjoisreunalla sijaitsee myös Ancyclus-vaiheen muinaisrantakivikko, joka on osin jäänyt täyttöalueen alle sekä vaurioitunut muissa kaivutöissä.

Ympäriöivän alueen savimaat sijoittuvat entisille viljelysmaille. Lähiöalueen korjaustapaohjeiden (Hellman ja Orrenmaa, 2011) mukaan, moreeninsekainen savimaa on aiheuttanut alueella rakenteiden ja pihojen painumista.

Karttakuvassa on esitetty aluetta kuvaava maaperäkartta ennen alueen kokonaistäytön valmistumista. Täyttömaan nykyalaajuus on arvioitu alueen maastomallin perusteella.

Kartassa on esitetty myös huipun alueen rinteet, joissa rinnekaltevuus on yli 30 %. Jyrkät rinteet ovat alttiita eroosiolle tilanteissa, joissa maanpintaa suojaava kasvillisuus poistetaan.

Malminkartanonhuippu on rakennettu puhtailla täyttömailla ja sen ympäristön maaperä on hiekkamaata ja savikkoa, joka rajautuu savin alaiseen moreeniin.

Kuva 30. Malminkartanonhuipun ja sen ympäristön maaperä.

Paikkatietoaineistot: ortoilmakuva, maaperäkartta 01/17 © Helsingin kaupunki Korkeusmalli, maastotietokanta 01/17 © Maanmittauslaitos

KASVILLISUUS

Huipun alueen kasvillisuus on nuorta. Itäreunalla kasvillisuus on saanut kehittyä enimmillään n. 30 vuotta ja länsi- sekä eteläosassa n. 15 vuotta. Alueen reunoilla, täytön ulkopuolella, on myös pienialaisia varttuneen metsän alueita. Huipun länsireunan metsät ovat havupuuvaltaisempia ja yhtenäisempiä kuin alueen muut metsät. Etenkin männyt ovat länsirinteellä hyvässä kasvuvauhdissa ja latvusto alkaa sulkeutua. Tältä osin on syytä ottaa huomioon, että huipun alueen puulajit ovat valtaosin valopuita (mm. mänty, haapa, lehtikuusi), jolloin puuston tiheydellä ja latvuksen alaosiin pääsevällä valon määrällä on huomattava vaikutus latvusten kehittymiseen ja alaoksien karsiutumiseen.

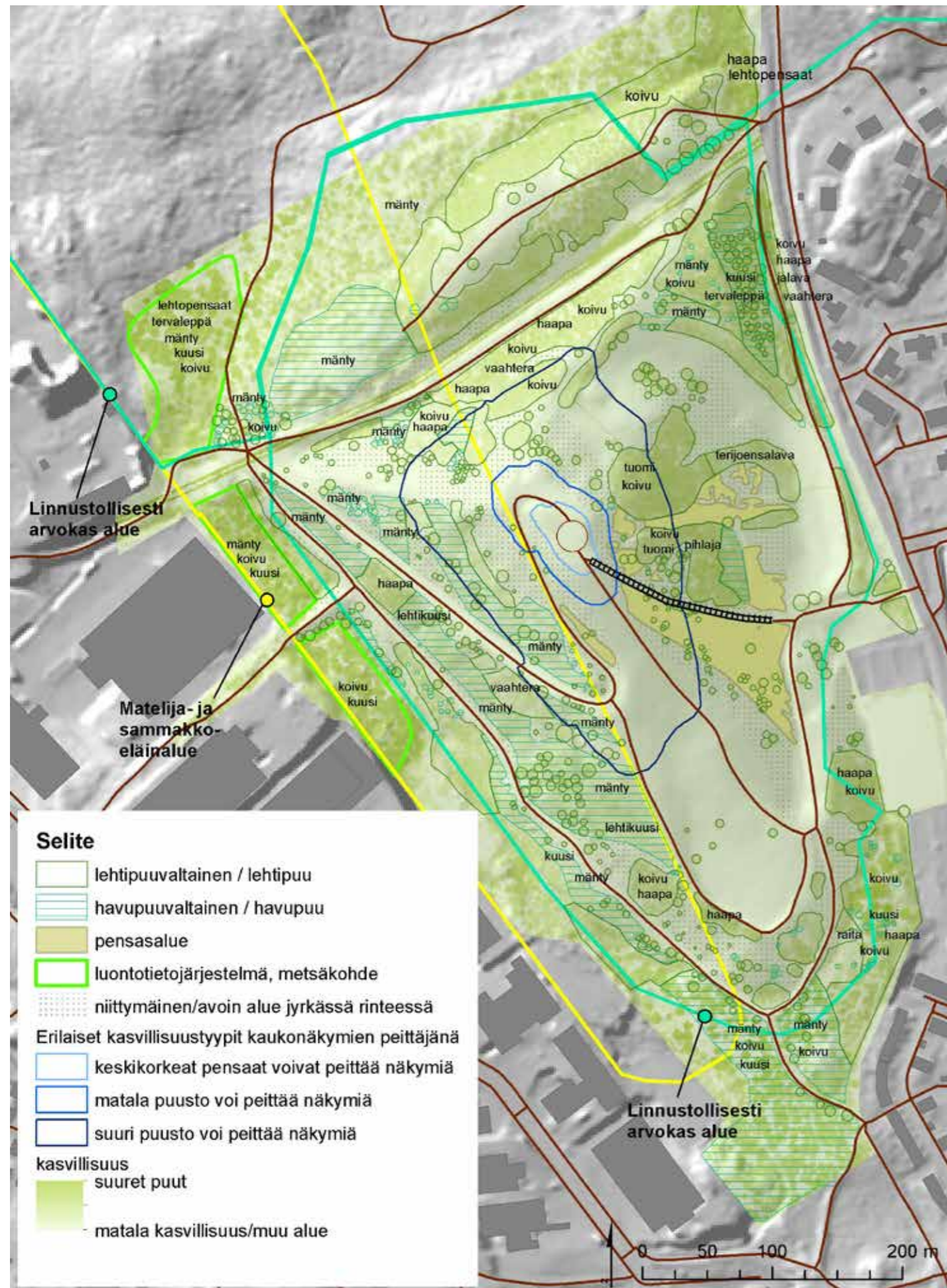
Valtaosaa alueen muista metsäistä osista luonnehtii mosaikkimaisuus, jossa kasvillisuudessa on vaihtelevasti ruohokasveja, pensaita, metsäsaarekkeita tai puuryhmiä, yksittäispuita, puustoisien ja avoimen alueen välisiä reunavyöhykkeitä. Täyttömaa-alueiden kehittyvissä metsissä pensas- ja kenttäkerroksessa on ruohokasveja, muilla metsäalueilla kasvupaikoille tyyppillistä lajistoa. Ympäristöjen metsien kasvupaikat vaihtelevat koilliskulman lehtoista tuoreisiin kangasmetsiin. Luoteisosassa on myös kalliomännikköä. Alueen keskiosassa vallitsevana on avoin/puoliavoin niittymäinen kasvillisuus, jossa valtalajeina on erilaisia heinikkoalueille tyyppillisiä lajeja.

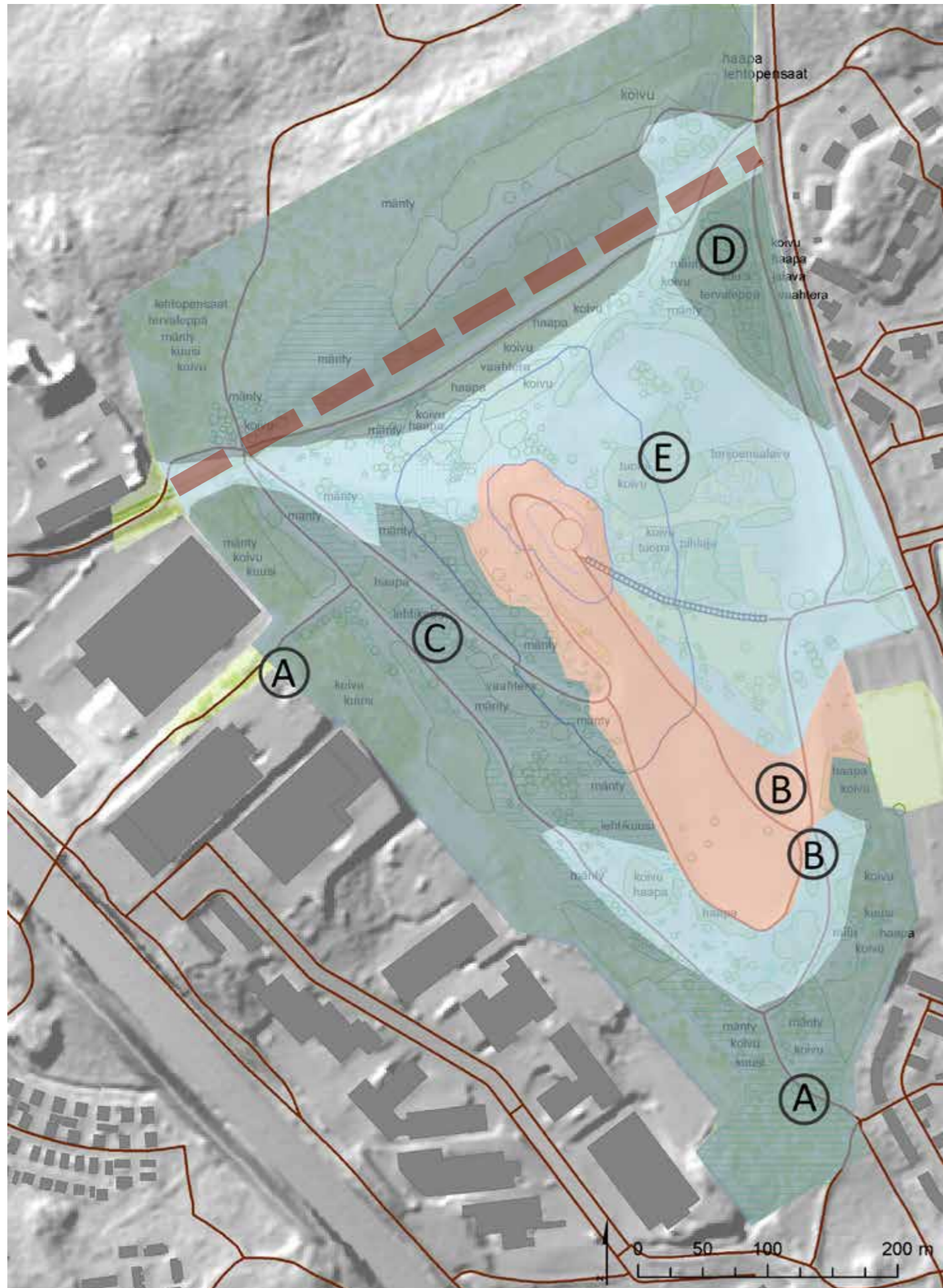
Kasvillisuus voi kehittyessään vaikuttaa huipun laelta avautuviin kaukonäkymiin. Karttakuvassa on esitetty alueen korkeusmallin pohjalta erilaisten kasvillisuustyyppien kykyä peittää laelta aukeavia näkymiä. Huipun laella jo keskikorkea pensaskasvusto voi peittää kaukonäkymiä. Vastaavasti kasvillisuuden kasvukorkeuden ja huipun korkeusasemien perusteella on määritetty korkeustasot, joiden yläpuolella matala puusto ja suuri puusto yltää kasvaessaan peittämään huipulta avautuvia näkymiä.

Alueen kasvillisuus on vaihtelevaa ja pääosin 15 - 30 vuotta vanhaa. Kasvillisuus tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia alueen virkistyskäytön kehittämiseen.

Kuva 31. Malminkartanonhuipun monimuotoinen kasvillisuus tarjoaa hyvät edellytykset virkistyskäytölle. tarjoaa hyvät edellytykset virkistyskäytölle.

Paikkatietoaineistot: pistepilvi, luontotiedot ja reitit 01/17 © Helsingin kaupunki Rakennukset, maastotietokanta ja maastomalli 01/17 © Maanmittauslaitos

- A. Porttimaiset sisääntulot varttuneen metsän kautta
- B. Mahdollisuuksia kukkivan niityn kehittämiseen
- C. Pääosin metsät hyvässä kasvuvauhdissa ja mm. männiköt ilmiasultaan varsin hyvälaatuisia; puulajit valtaosin valopuita (mänty, haapa, lehtikuusi) => puuston tiheys ja valon määrä vaikuttavat latvuksiin
- D. Rehevää ja peittävää; myös jalopuita
- E. Tiheä metsäsaareke (vaikuttaa myös näkymiin laelta)

- Mosaikkimainen, vaihteleva kasvillisuus** (ruohokasveja, pensaita, metsäsaarekkeita/puuryhmiä, yksittäispuita, puustoisien ja avoimen alueen välisiä reunavyöhykkeitä)
- Avoin/puoliavoin niittymäinen kasvillisuus**
- Metsäinen kasvillisuus** (täyttömaa-alueiden kehittyvissä metsissä pensas- ja kenttäkerroksessa ruohokasveja, muilla metsäalueilla kasvupaikoille tyypillistä lajistoa; kasvupaikat vaihtelevat lehdoista tuoreisiin kangasmetsiin; luoteisosassa myös kalliomännikköä)
- Voimalinjan aluskasvillisuus**

Kuva 32. Malminkartanonhuipun monipuolinen kasvillisuus muodostaa erilaisia tiloja.

LUONTOKOhteet

Malminkartanonhuipun alue on osa yleiskaavituksessa tunnistettua kaakkois-luoteissuuntaista viheryhteyttä/viherlinjaa. Huipun eteläpuolella on Malminkartanontien ylittävä metsä-/puistoyhteys Mätäjoen varrelle ja pohjoispuolella metsäinen yhteys Rajatorpantien ja Vihdintien suuntaan. Maakuntakaavassa alueelle on merkitty samansuuntaisia seudullisia viheryhteystarpeita.

Huipun alue on Helsingin kaupungin luontotietojärjestelmän tietojen mukaan linnustollisesti arvokasta aluetta (arvoluokka II), jossa linnuille tärkeitä ovat heinikkoalueet, paju-koivupensaikot ja rikkaruohokasvustot sekä voimalinjan alla oleva kosteikko. Alueella on runsas avomaalinnusto ja muuttoaikoina alue on useiden lintulajien levähdysalue. Pohjoispuolella sijaitsee linnustollisesti kohtalaisen arvokas Honkasuon metsäalue (arvoluokka III), jossa linnuille tärkeitä ovat suonreunaympäristöt ja vanha puusto. Tällä alueella on runsas metsälinnusto.

Huipun länsirinne ja Honkasuon länsiosa on arvioitu paikallisesti arvokkaaksi matelija- ja sammakkoeläinalueeksi. Sammakoille tärkeitä ovat Mätäjoen laskevat pikkupurot ja pelto-ojat. Alueella lie-nee kohdekuvauksen mukaan myös muutamia käärmeitä ja vaskitsoja. Käärmeille tärkeää on lämpimyyden säilyminen rinteillä. Tällä perusteella alueen metsiä voi olla syytä harventaa, jotta käärmeille suotuisat olot säilyvät rinteillä eivätkä käärmeet siirry lämpöä ha-kiessaan ihmisten käyttämille alueille.

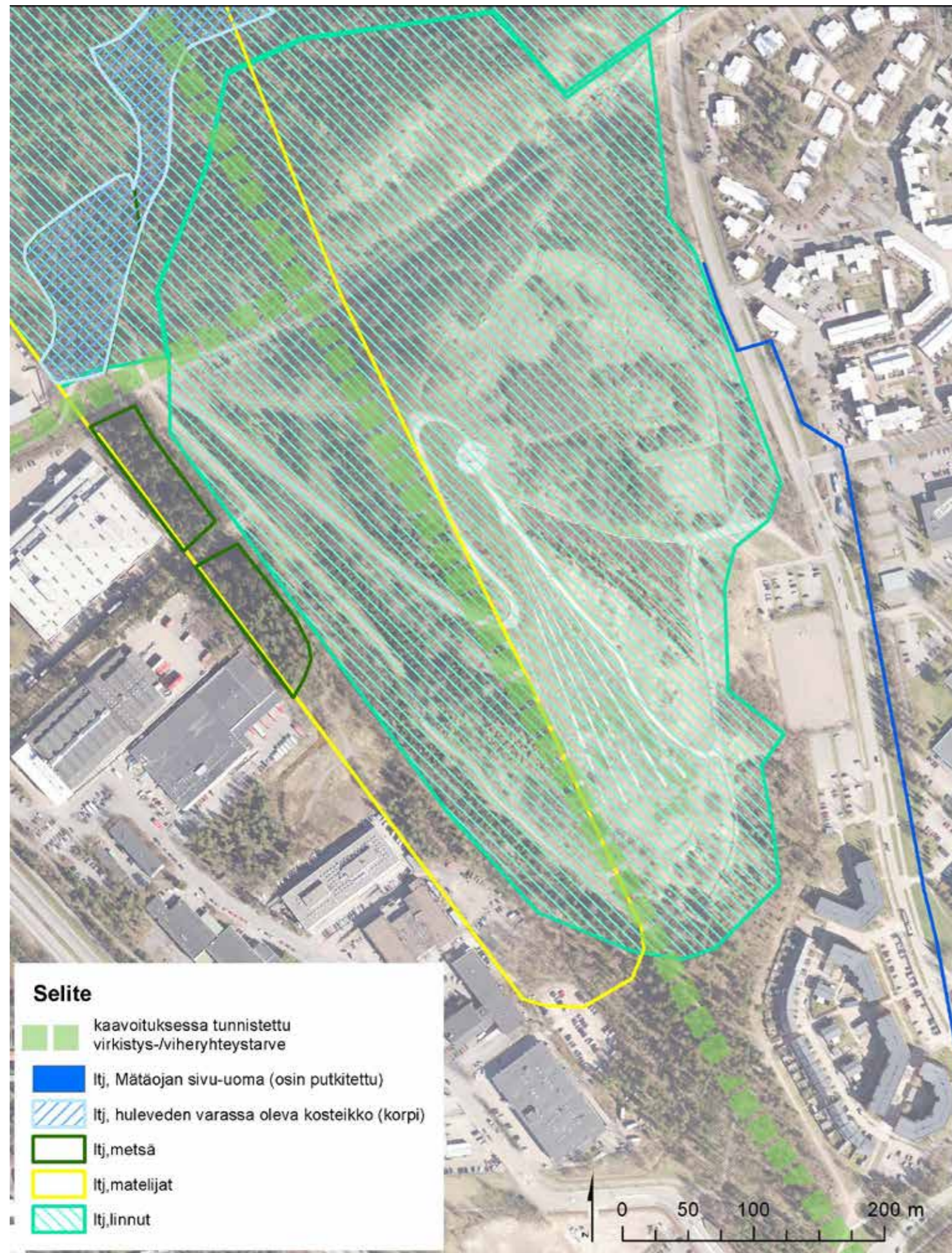
METSO-kartoituksessa tarkasteltu huleveden varassa oleva kosteikko kuuluu arvoluokkaan I ja sen on arvioitu täyttävän MetsäL:n 10§:n kriteerit arvokkaaksi elinympäristöksi (rehevä korpi) vaikka alueen läpi kulkeekin vanha oja ja alueen ympärillä olevat rakennetut polut ohjaavat vettä alueella. Puusto alueella on järeää kuusi-koivuvaltaista metsää ja alueella on myös järeitä tervaleppiä.

Malminkartanonhuippu kuuluu Helsingin uuden yleiskaavan kaupunkiluontoverkoston niittyverkostoon.

Alueella sijaitsee arvokas lintu- ja matelija-alue monimuotoisen kasvillisuutensa johdosta. Täyttöalueen ulkopuolella on myös metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) kriteerit täyttäviä metsäalueita.

Kuva 33. Malminkartanonhuipun alueen luontokohteet.

Paikkatietoaineistot: ortoilmakuva, luontotiedot 01/17 © Helsingin kaupunki; Viitteellinen seudullinen viheryhteys 01/17 © Uudenmaanliitto; Yleiskaavan virkistysyhteys: viherlinja, VISTRA II Helsingin viher- ja virkistysverkoston kehittämissuunnitelma (2016)

HULEVEDET JA SINIVERKKKO

Malminkartanonhuippu kuuluu kokonaisuudessaan Mätäjoen valuma-alueeseen. Karttakuvaan on merkitty huipun laen kautta kulkeva alueen päävedenjakaja. Itäpuoliset vedet valuvat Mätäjokeen luontotietojärjestelmään merkityn sivu-uoman kautta. Uoma on osin avouoma, mutta Naapuripellontien varressa on myös putkitetuja osia. Länsipuoliset vedet valuvat kulkureittien varrella kulkevaa ojaverkostoa pitkin ja huipun länsireunan ja teollisuusalueen välistä kohti Vihdintien varressa kulkevaa avouomaa. Pohjoisosasta vedet valuvat Honkasuon suuntaan ja luoteisosan korpialueelta ojaverkostoa pitkin kohti Vihdintietä. Mätäjoen hulevesiselvityksessä (Ventin, 2014) on tunnistettu tulvaongelmakohta Vihdintien ja Paperitien risteyksessä.

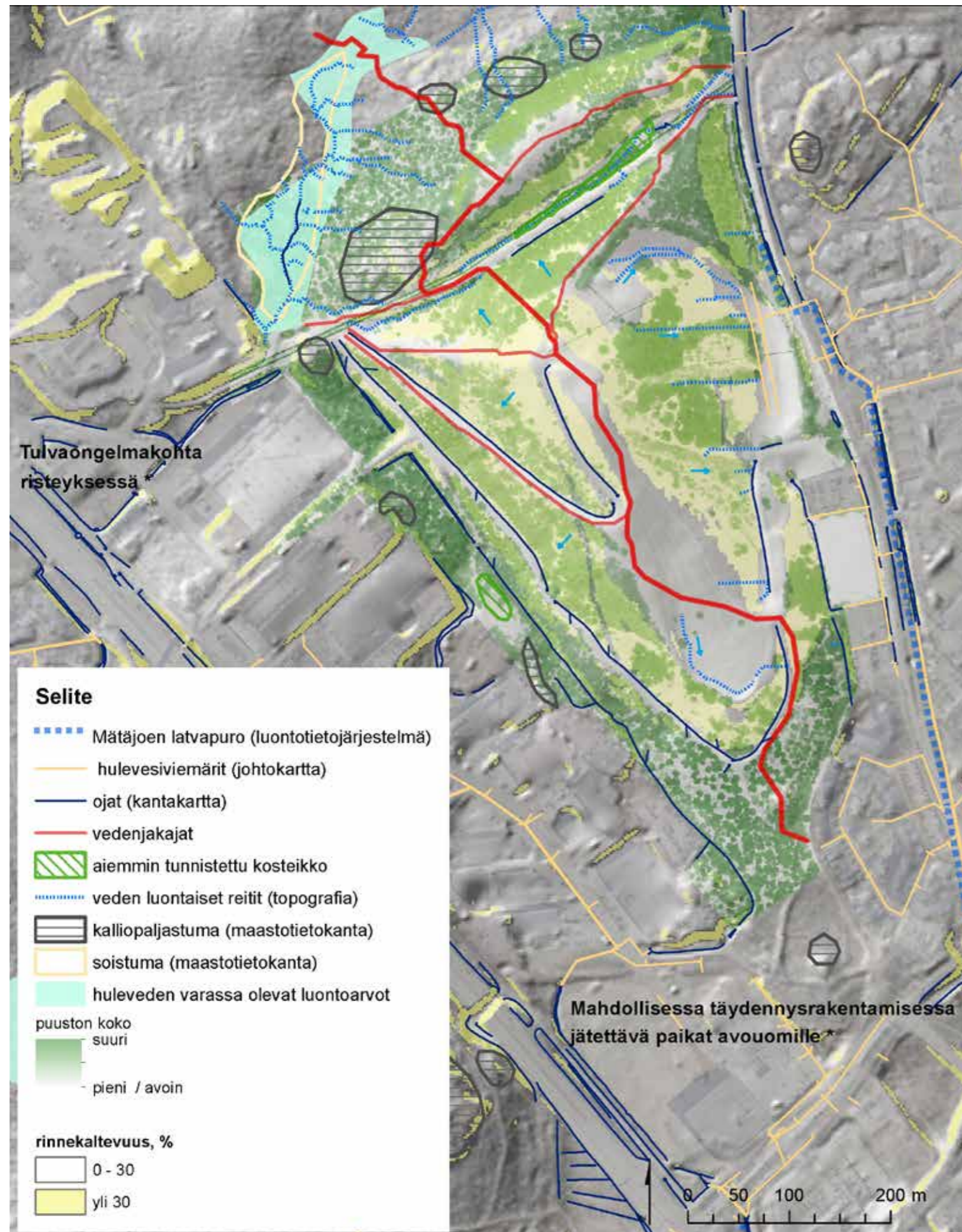
Malminkartanonhuipun rinteiden alaosissa on valumavesistä syntyneitä kosteikkoja voimalinjan alla sekä länsi-reunassa. Huipun luoteispuolella on korpi, jonka valuma-alue rajautuu pääosin täyttöalueen ulkopuolelle. Kohde on tunnistettu "Huleveden varassa olevien luonto- ja virkistysarvojen kartoitus" -selvityksessä (FCG, 2014) yhdeksi arvokkaista kohteista.

Pääosin Malminkartanonhuipun alue on jyrkkärinteistä, kuten maaperäkartassa esitetyistä rinnetiedoista käy ilmi. Nykyisellään kasvipeitteisyys suojaa jyrkkiä rinteitä eroosiolta, mutta mikäli maa paljastetaan, voi vesi uurtaa uomia rinteisiin. Hulevedet voivat uurtaa myös alueen reitistöä, joten reittien pintavesien ohjaaminen pintakallistuksilla reitin vierellä kulkeviin ojapainanteisiin on tärkeää reittien kestävyden näkökulmasta.

Malminkartanonhuipun laen kautta kulkeva päävedenjakaja ohjaa jyrkiltä rinteiltä valuvat vedet ojaverkostoon kohti Mätäjokea. Valumavedet ovat tuottaneet alueelle mm. linnuston kannalta arvokasta kosteusvaikutteista luontoa.

Kuva 34. Malminkartanonhuipun hulevedet ja siniverkko.

Paikkatietoaineistot: ortoilmakuva, pistepilviaineisto, luontotiedot, ojat, hulevesiviemärit 01/17 © Helsingin kaupunki; Korkeusmalli, maastotietokanta 01/17 © Maanmittauslaitos
*ote Mätäjoen hulevesiselvityksestä (2014)

Kuva 35. Avouoma Naapurinpellontien varrella (Kuva: Mervi Kokkila)

Kuva 36. Vesiuomaa ja kosteikkoa länsireunalla (Kuva: Mervi Kokkila)

Kuva 37. Kosteikko voimalinjan alla (Kuva: Mervi Kokkila)

Malminkartanon lähialueella sijaitsee lukuisia asukkaiden virkistystä ja liikuntaa tukevia toimintoja:

Helsinki

- Kartanonhaan lähiskeittipaikka, hiekkakenttä ja luistelukenttä
- Leikkipuisto Trumpetti; skeittipaikka, jalkapallokenttä, rantalentopallo- ja koripallokenttä, köysirata
- Kangashuhdanpuiston ulkoliikuntavälineet
- Von Glanin puiston pingispöytä ja koripallokenttä
- Kielipolunpuiston lentopallokenttä
- Kannelmäen liikuntapuisto; rantalentopallo- ja lentopallokenttä, luistelukaukalo ja -kenttä, tenniskentät, minikoripallokenttä, lähiliikuntapaikka. Lisäksi Kannelmäen liikuntapuistoon on vuoteen 2019 mennessä tarkoitus rakentaa betoninen pump track (Helsingin skeittiohjelma 2015-2019).
- Hilapellon hiekk- ja luistelukenttä
- Konalan liikuntapuisto; tenniskentät, ulkokuntoiluvälineet, hiekk- ja luistelukenttä
- Renginpuiston hiekk- ja luistelukenttä
- 18-reikäinen frisbeegolf Kivikko

Vantaa

- kuntoiluapaikka Kilterinmäki (ulkoliikuntavälineet)
- Löydöspuiston hiekk- ja luistelukenttä
- Rajatorpan pentaque-kenttä
- Myyrmäen skeittipaikka
- Myyrmäen yleisurheilukenttä, luisteluareeni
- Vapaalan hiekkakentät (2), luistelukenttä
- Pähkinärinteentien kuntoselä (valaistu hiihtolatu talvisin)
- Pähkinärinteentien koulun hiekk- ja luistelukenttä, koripallokenttä

Espoo

- Krenatöörinpuiston ulkoliikuntavälineet
- Lumilinnanmäen liikuntapuisto; skeittipaikka, parkour-alue, ulkokuntoiluvälineet

TOIMINNOT JA KALUSTEET

Malminkartanonhuipun suosittu toiminto on portaiden kiipeäminen huipun itärinteellä. Lisäksi Malminkartanonhuippu on alueen asukkaiden suosimaa virkistysaluetta ja huippu on suosittu kohde myös luonnontarkkailijoille ja kaikenikäisille retkeilijöille.

Portaiden alapäässä sijaitsevat autojen pysäköintipaikat sekä juniorijalkapallolle mitoitettu urheilukenttä.

Malminkartanonhuipulla kulkee loivempia ulkoilureittejä kaarrellen rinnettä ylös sekä jyrkempiä reittejä, jotka nousevat kohtisuorasti rinnettä ylös. Ulkoilureitti alueen ohi pohjoiseen jatkaa alueen luoteiskulman ulkokuntoiluryhmän kohdalta.

Nykyinen valaistus Malminkartanonhuipulla on niukkaa. Huipun pohjois- sekä eteläpuolen poikittaisilla ulkoilureiteillä on puistovalaistus. Lisäksi urheilukenttä on valaistu. Huipun koillispuolella on useita pimeinä olevia valonheitinpylväitä jäänteinä aikaisemmasta laskettelurinteestä.

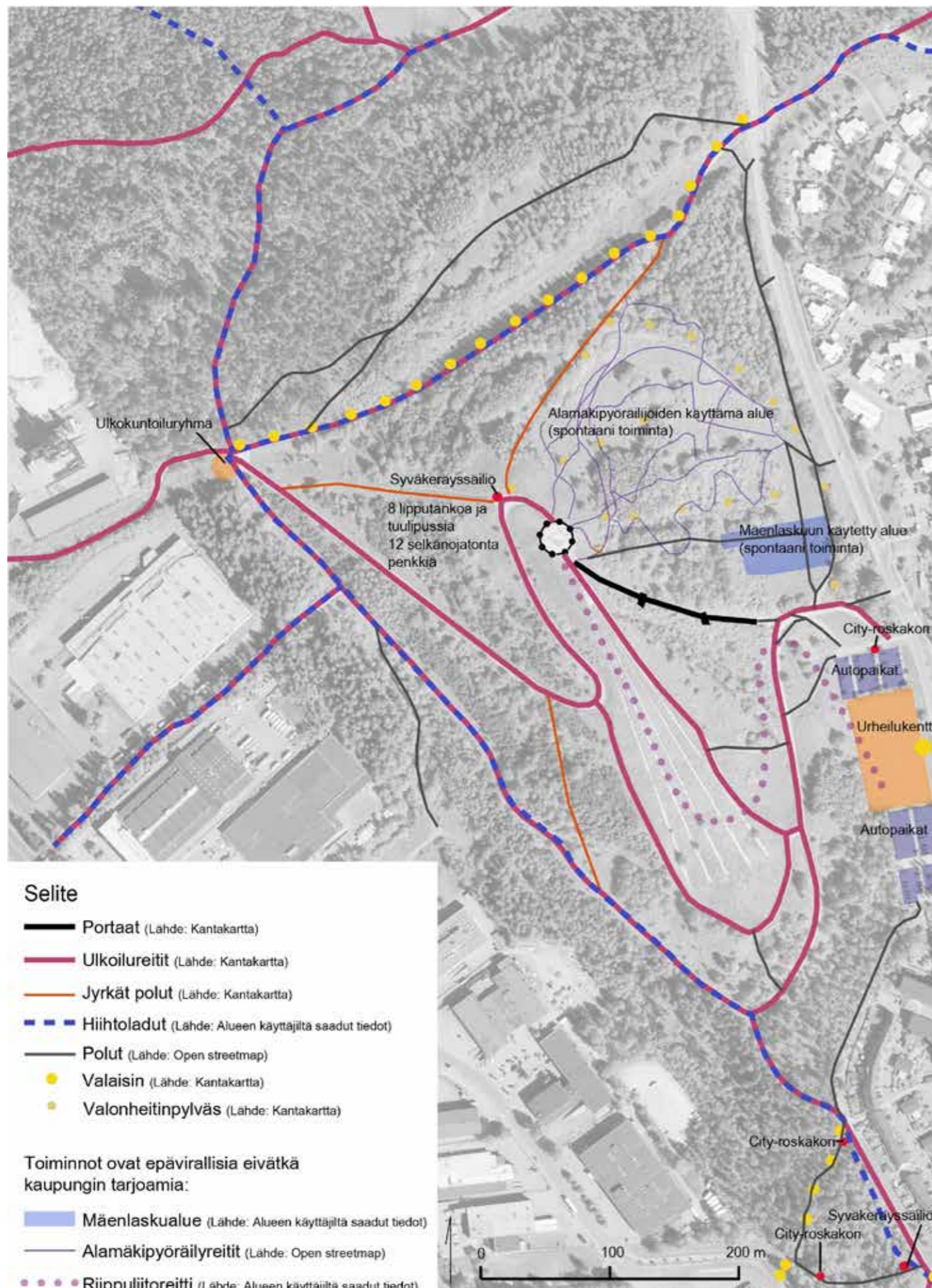
Malminkartanonhuipulla on kalusteita lähinnä mäen huipulla, jossa on 12 selkänojatonta penkkiä sekä ympäristötaideteoksen osana olevat kahdeksan lipputankoa. Roska-astioita Malminkartanonhuipulla on huipun luoteispuolella hieman alemmalla tasolla, portaiden alapäässä parkkipaikkojen pohjoispuolella sekä etelässä lähellä Malminkartanontietä.

Kaupunki vastaa alueen reiteistä ja liikuntavarusteista. Alueella on kuitenkin paljon toimintaa, jotka eivät ole kaupungin järjestämiä palveluita. Huippua käytetään epävirallisesti mm. alamäkipyöräilyyn, mäenlaskuun ja riippuliittoon.

Alueen toiminnot ovat urheiluun ja ulkoiluun painottuvia ja alueen erityisiä lähtökohtia hyödyntäviä. Merkittävin rakenne on huipulle johtavat portaatt.

Kuva 38. Toiminnot ja kalusteet

Paikkatietoaineistot: ortoilmakuva, kantakartta 01/17 © Helsingin kaupunki

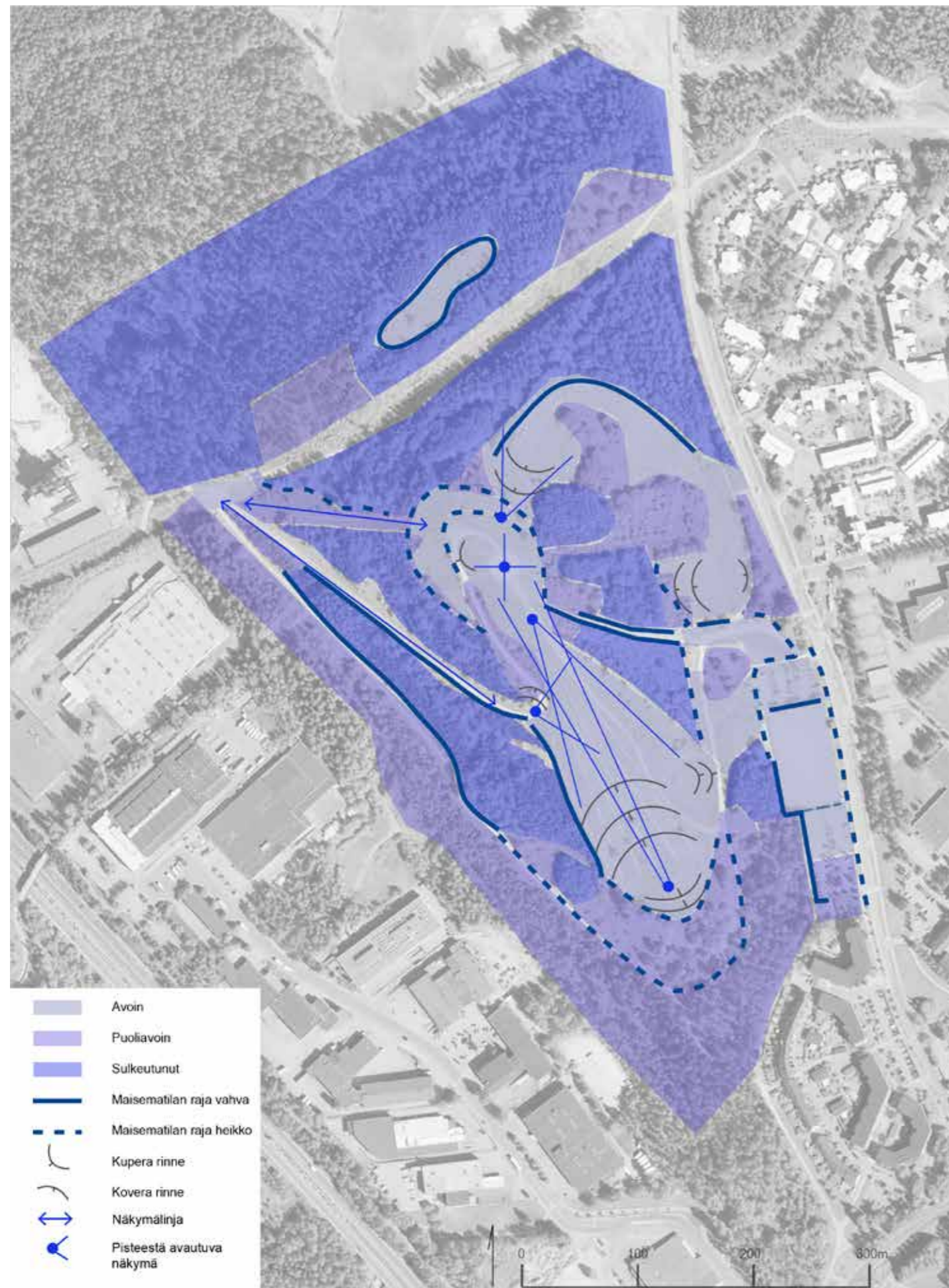
MAISEMATILA JA -KUVA

Malminkartanonhuipun maisematila on paikoin hyvin monipuolinen ja rikas ja paikoin yksitoikkoinen. Selkein avoimen tilan kokonaisuus on huipulta kaakkoon avautuva tila, jota määrittävät ympäristötai-deteoksen hieman vielä näkyvissä olevat kalkkiviivat.

Nykyinen kasvillisuus muodostaa paikoin hyvin selkeitä rajoja maisematilojen välille, mutta useissa kohdissa tilan vaihtuminen avoimesta, puoliavoimeen tai suljettuun on epämääräinen ja vaikeuttaa maisematilan hahmottamista.

Maastonmuotojen koveruus tai kuperuus määrittelee onko maasto houkutteleva vai luotaantyöntävä oleskelua ja muita toimintoja ajatellen. Vanhan laskettelurinteen jäljiltä rinne on paikoin kovera koillisrinteellä. Portaiden alapään ja parkkipaikkojen pohjoispuolella rinne ja sen vastarinne oovat koveria, mistä syystä mm. pulkkailijat suosivatkin aluetta. Huipun etelärinteen avoimen tilan alapäässä on kovera maastonmuoto, mikä luo houkuttelevan tilan. Näiden lisäksi huoltoreitin mutkassa sen kohdatessa kaakkoisrinteen avoin tila on pieni maljamainen tila, joka houkuttelee pysähtymään sen suojaan.

Alueen sisäiset pitkät näkymät sijoittuvat huipulta kaakkoon avautuvaan avoimeen rinteeseen. Mäen huipulta avautuu näkymä hieman puiden lomasta koilliseen entiseen laskettelurinteeseen. Huipulta on lisäksi näkymät kaukomaisemaan joka suuntaan. Ulkokuntoiluryhmältä rinteitä ylös lähtevä huoltotie muodostaa pitkän ja suoran näkymän. Huoltotien mutkasta avautuu näkymä suljetun osuuden jälkeen avoimeen tilaan. Ulkokuntoiluryhmän luota avautuu myös suora näkymä aivan huipulle asti.

Kuva 39. Maisematila ja -kuva

Paikkatietoaineistot: ortoilmakuva 01/17 © Helsingin kaupunki

Huipun laelta avautuu monipuolisia näkymiä ympäri pääkaupunkiseutua. Merkittävimmät näkymät suuntautuvat etelään kohti Helsingin keskustaa ja merta. Tämä ohella huipulta voi tarkastella mm. Myyrmäkeä, lentokenttää, Paloheinänhuippua sekä tunnistaa Espoon maamerkkejä. Huolimatta suuresta koostaan, huippu ei erotu esimerkiksi etelän suuntaan vaan jää monin paikoin piiloon puiden latvusten taakse. Huippu on hyvin näkyvä lehdettömään aikaan Vihdintien ja Malminkartanontien risteyksestä ja paikoin Vihdintietä. Tämän ohella huippu erottuu selkeästi vieressä kulkevalta Naapuripellontieltä sekä paikoin pohjoisen suunnasta Rajatorpantieltä.

Seuraavan sivun kuvissa on havainnollistettu huipun voimakkaita maastonmuotoja alueen maastomallin avulla. Maastomallin pinnalle on venytetty ilmakehä ja rakennukset on havainnollistettu viitteellisesti.

Alueelta avautuu laajoja pitkiä näkymiä ympäristöön. Lisäksi alueen sisällä syntyy mielenkiintoisia vaihtelevia rajattomia näkymiä ja tilasarjoja.

Kuva 40. Näkymät ja näkyminen maisemassa
 Paikkatietoaineistot: ortoilmakuva 01/17 © Helsingin kaupunki
 korkeusmalli 01/17 © Maanmittauslaitos

Kuva 41. Maastonmuotoja havainnollistava maastomalli, jonka pinnalle on venytetty ilmakuva. Rakennukset on esitetty karkeilla malleilla. (Paikkatietoaineistot: ortoilmakuva, laserkeilausaineisto 01/17 © Helsingin kaupunki)

ALUEEN KÄYTTÖÖN VAIKUTTAVIA OLOSUHTEITA

Viereisessä kuvassa on esitetty erilaisia huipun alueen käyttöön vaikuttavia olosuhteita tai tekijöitä. Rinteiden suuntautuminen sekä tuulen suunta ja voimakkuus vaikuttavat mm. alueen lämpö- ja valo-oloihin ja sitä kautta esimerkiksi oleskeluviihtyvyyteen sekä alueen kasvillisuuteen ja eläimiin. Melu vaikuttaa alueen virkistyskäyttömahdollisuuksiin ja rinnekaltevuus alueen käyttömahdollisuuksiin sekä alueen ylläpitoon.

Pitkänomainen niittymäinen rinne, jossa on myös melko loivia osia, avautuu aamupäivä- ja alkuiltapäiväauringon suuntaan ja tarjoaa tältä osin hyvät mahdollisuudet oleskeluun. Huipun läntinen puoli on kuitenkin määritelty EU:n meluselvityksessä (2012) melualueeksi, jolla vuorokauden äänitaso ylittää 55 dB.

Aamuaurinkoon suuntautuvilta itärinteiltä on löydettävissä muutamia suojaisia kohtia, joiden oleskelumahdollisuuksia on mahdollista lisätä, jolloin alueelle saadaan myös vähämeluisempia pysähtymispaikkoja.

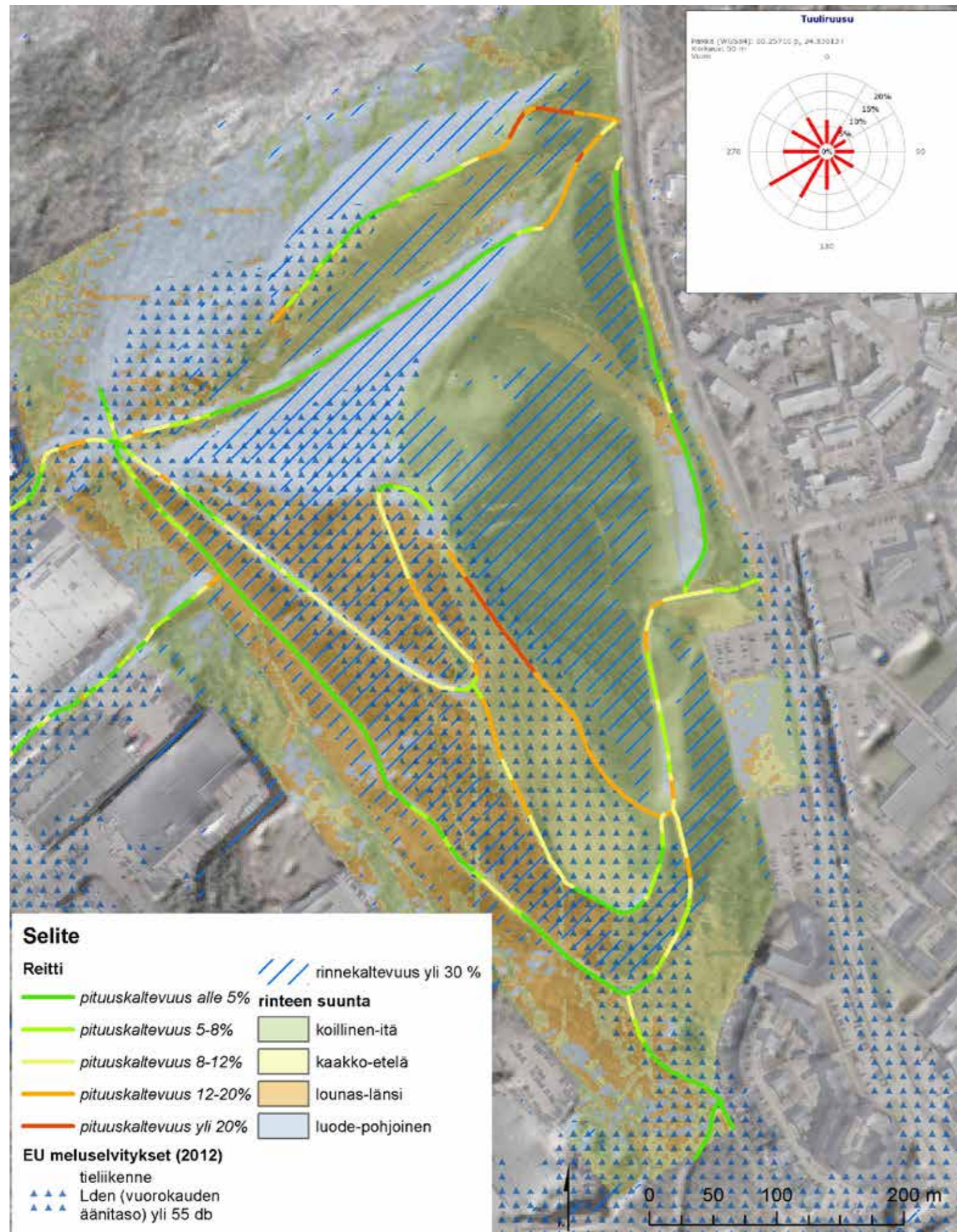
Viereiseen kuvaan on merkitty myös huipun alueen reittien pituuskaltevuudet. Huipun luonteesta johtuen laelle johtavat reitit ovat jyrkkiä ja loivapiirteisemmät reitit sijoittuvat alueen reunoille.

Reitin pituuskaltevuus	Osuus huipun reiteistä
alle 5 %	41 %
5-8 %	18 %
8-12 %	21 %
12-20 %	16 %
yli 20 %	4 %

Alueen topografiasta ja kasvillisuudesta johtuen alueen virkistyskäyttöön vaikuttava pienilmasto vaihtelee merkittävästi Malminkartanonhuipun eri osissa.

Kuva 42. Alueen käyttöön vaikuttavat olosuhteet

Paikkatietoaineistot: ortoilmakuva, maaperäkarta, reitit 01/17 © Helsingin kaupunki; korkeusmalli, maastotietokanta 01/17 © Maanmittauslaitos; tuuliruusu 02/17 FMI, Tuuli-atlas: <http://tuuli-atlas.fmi.fi/>; Ympäristömeludirektiivin mukaiset melualueet 2012 02/17 © SYKE

EKOSYSTEEMIPALVELUT

Ekosysteemipalvelut ovat niitä hyötyjä, joita ihmiset saavat eri ekosysteemeistä ja niiden prosesseista.

Malminkartanonhuipun eri tavoin vaihtelevat kasvuolosuhteet heijastuvat huipun ekosysteemipalveluiden tarjontaan mm. kasvillisuuden monipuolisuutena. Ympäristön luonnonmetsien lisäksi täytetömmäen istutetut metsät ovat vuosien varrella juurtuneet hyvin ja muodostaneet monipuolisia ympäristöjä niin ihmisen kuin luonnonprosessien kannalta. Tämän ohella huipun monenlaiset puoliavoimet ja avoimet alueet tarjoavat sekä säätely- ja ylläpitopalveluita että kulttuuripalveluita.

Metsät tarjoavat säätely- ja ylläpitopalveluja muun muassa rinteiden eroosiosuojana, hiilensitojana ja monimuotoisten elinympäristöjen tarjoajana. Lehtipuuvaltaiset metsäalueet ja lehdot tarjoavat lisäksi erityisen monimuotoista elinympäristöä metsän eliöille. Havupuuvaltaiset metsäalueet tarjoavat kulttuuripalveluja muun muassa tuuli- ja melusuojana sekä visuaalisena suojana ja esteenä. Lehtipuuvaltaisissa metsissä ja lehdossa kulttuuripalveluja ovat muun muassa viihtyisyyttä ja suojaa tarjoava pienilmasto ja äänimaailma sekä metsäpolut ja niiden tarjoama luontokokemus.

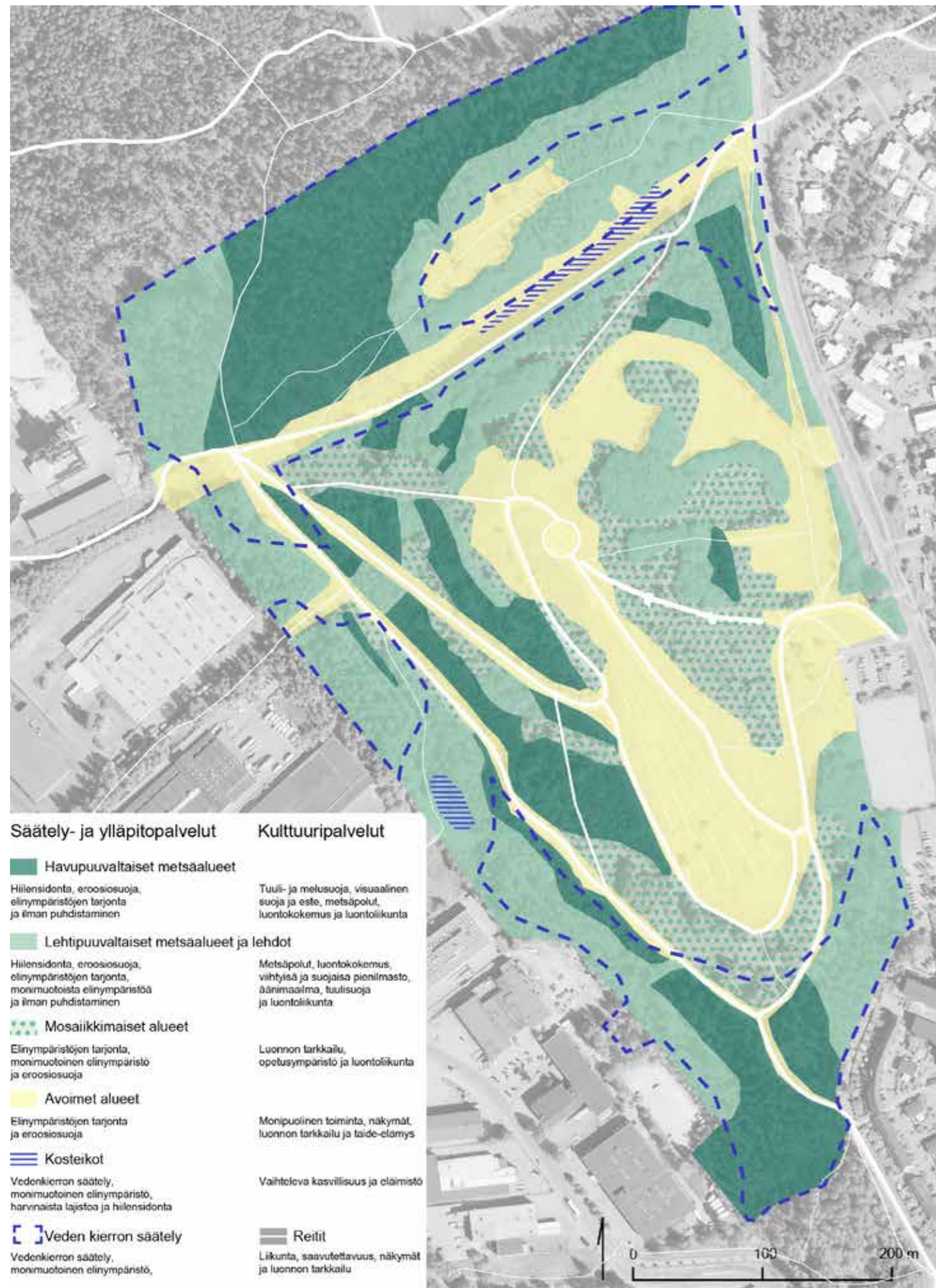
Suunnittelualueen avoimet alueet tarjoavat säätely- ja ylläpitopalveluina elinympäristöjä ruderaattien ja heinikoiden lajeille. Kulttuuripalveluina ne tarjoavat mahdollisuuksia monenlaiselle toiminnalle, avoimia näkymiä, mahdollisuuksia luonnon tarkkailuun sekä mahdollisuuden kokea ympäristötaideteoksen avoimessa tilassa.

Avoimien alueiden ja suljetumpien metsäalueiden väliin ja lomaan jäävissä ”mosaiikkimaisissa alueissa” yhdistyvät metsäalueiden ja avoimien alueiden ekosysteemipalveluiden tarjonnat. Ne muodostavatkin todella monipuolisia elinympäristöjä, jotka tarjoavat runsaasti mahdollisuuksia luonnon tarkkailuun ja koululaisten opetusympäristönä.

Alue tarjoaa nykyisellään monipuolisesti ekosysteemipalveluita monimuotoisen luonnon ja laajojen näkymien johdosta.

Kuva 43. Alueen luonnon tarjoamat ekosysteemipalvelut nykytilassa

Paikkatietoaineistot: ortoilmakuva 01/17 © Helsingin kaupunki

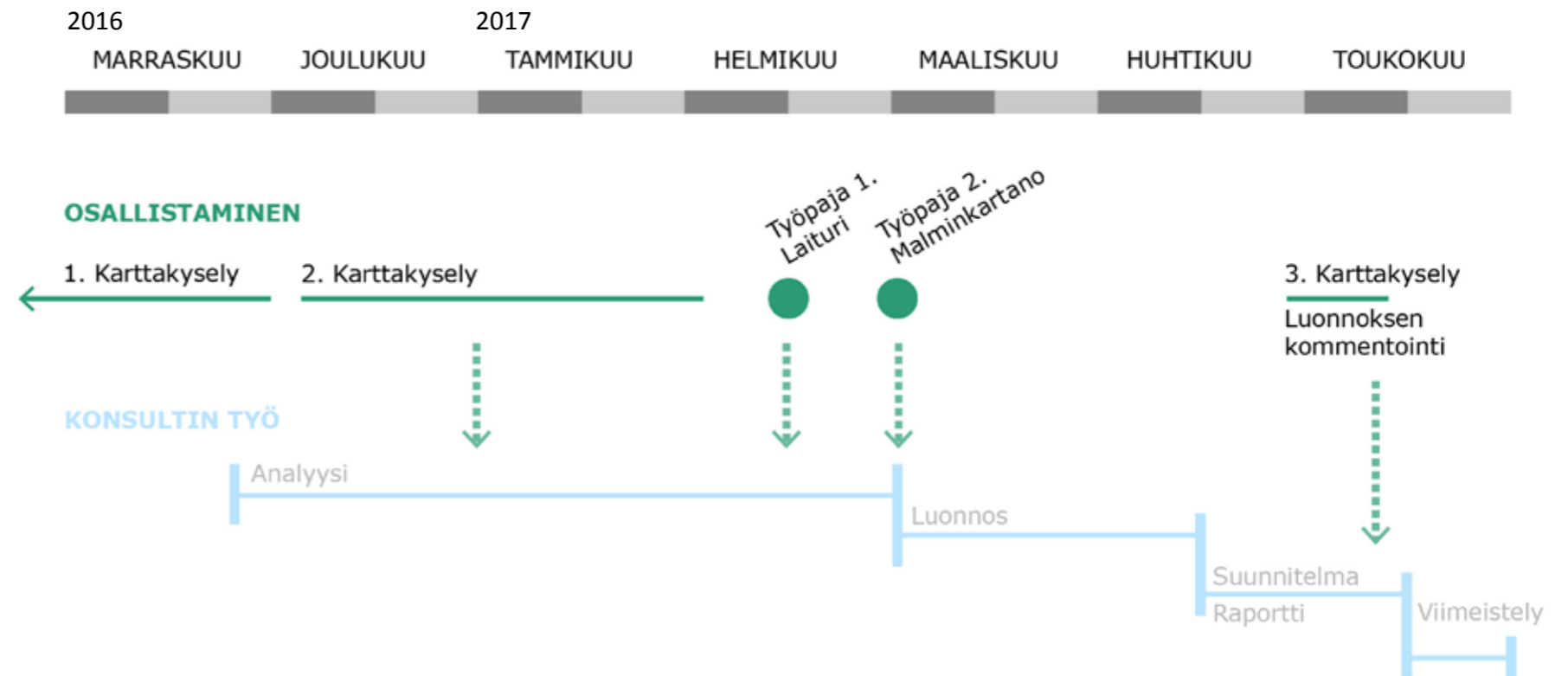
OSALLISTAMINEN

ASUKAS- JA TOIMIJAPALAUTE SEKÄ IDEAT

Malminkartanonhuipun käyttäjillä on arvokasta tietoa alueen nykytilasta ja sen kehittämistarpeista. Hankkeessa onkin pyritty huomiomaan alueen käyttäjät ja lähialueen asukkaat ottamalla heitä mukaan hankkeen eri vaiheissa. Syksyllä 2016 järjestetyssä Millainen Maltso –verkkokyselyssä saatiin ajatuksia Malminkartanon alueen sekä myös Malminkartanonhuipun kehittämiseksi. Malminkartanonhuippua koskevia ideoita kartoitettiin lisäksi tarkemmin vuodenvaihteessa 2016-2017 järjestetyllä verkkokyselyllä, jossa saatiin yli 200 vastausta. Tämän jälkeen keväällä 2017 järjestettiin kaksi avointa työpajaa.

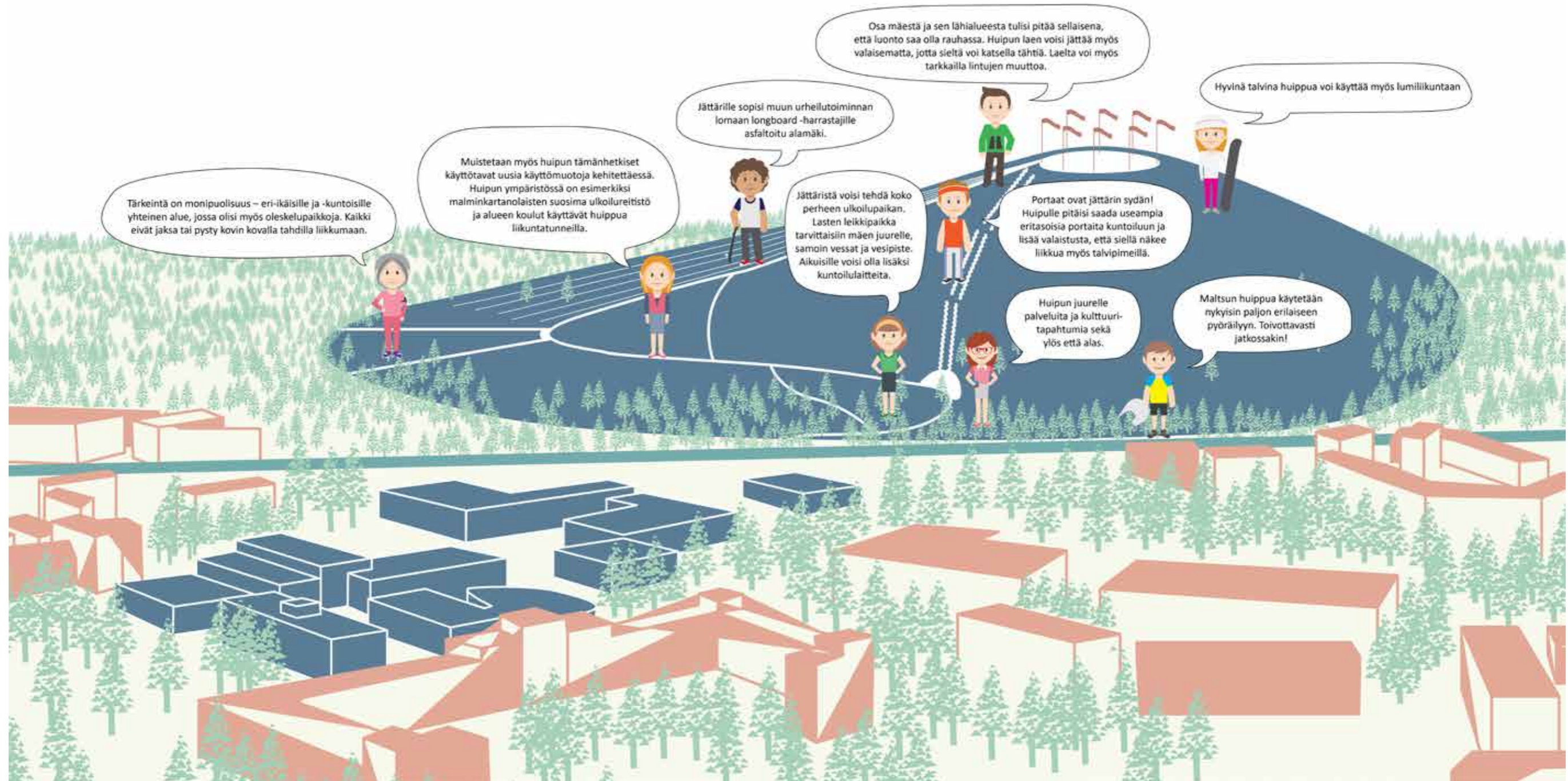
Laituri, Helsingin keskusta 14.2.2017
AEL:n tilat, Malminkartano 1.3.2017

Työpajoissa hyödynnettiin verkkokyselyn vastausten perusteella luotuja eri käyttäjäryhmiä kuvaavia hahmoja. Työpajoissa jaettiin ideoita ja saatiin aikaiseksi hyvää keskustelua alueen kehittämisestä ja eri toimintojen yhteensovittamisesta. Työpajoissa nousi esille erityisesti huipun kehittäminen sen omista lähtökohdista siten, että alueen luonne säilyy myös tulevaisuudessa.

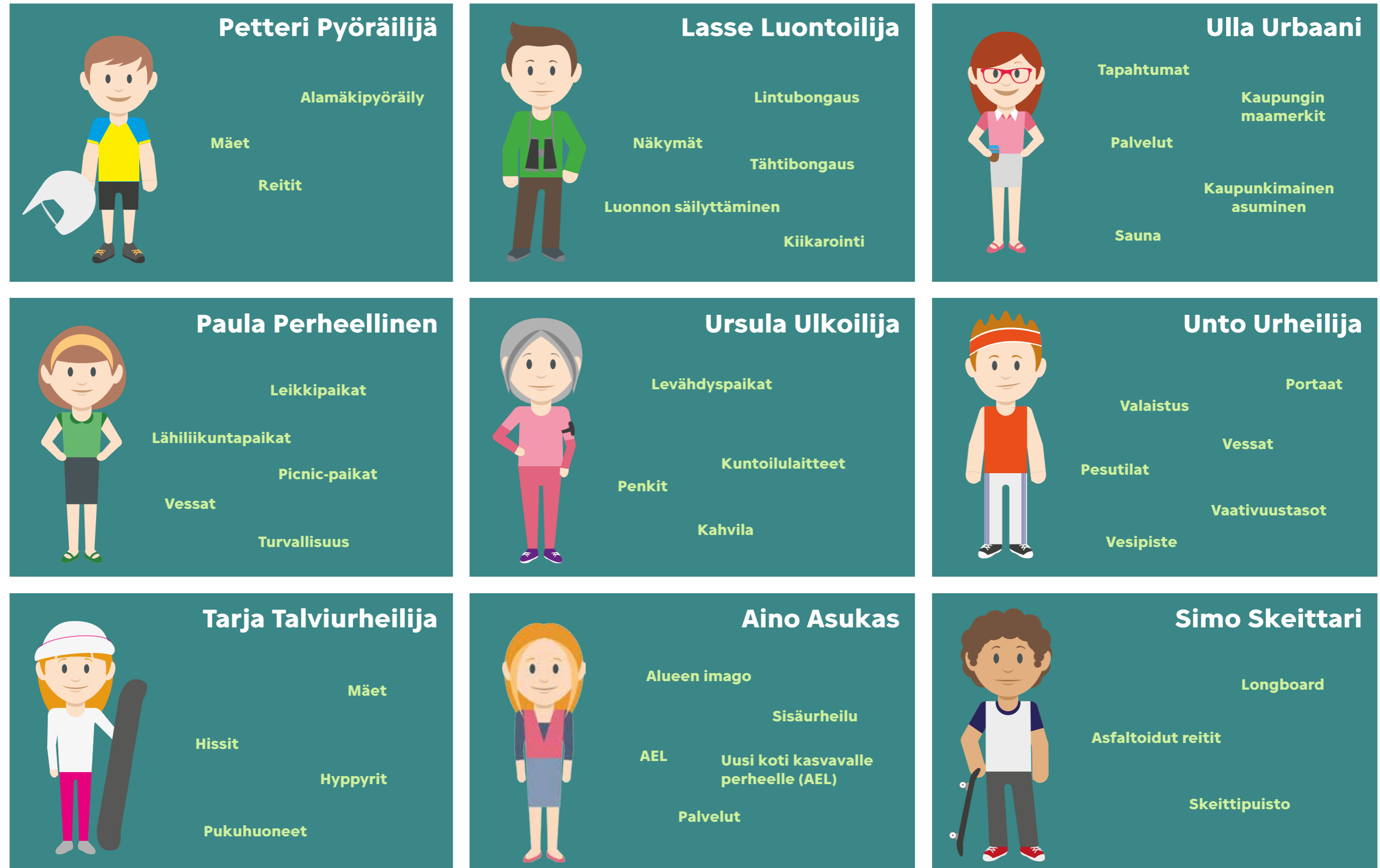
Kuva 44. Työpajoissa saatiin arvokasta tietoa alueen nykytilasta ja kehittämistarpeista (Kuvat Jalmari Sarla, Lähiöprojekti)

ENSIMMÄISEN KERROKANTASI -KYSELYN PALAUTE

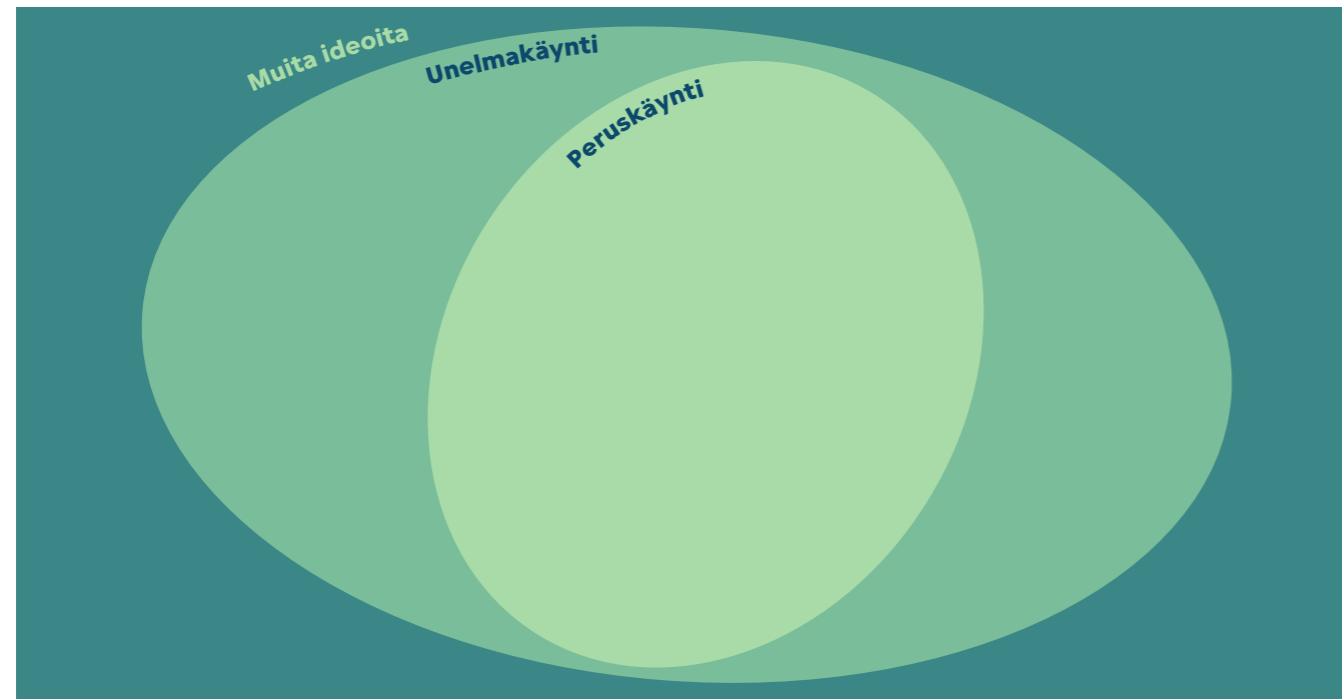
Kuva 45. (Kuvitus: Jalmari Sarla, Lähiöprojekti)

VERKKOKYSELYN PERUSTEELLA TUNNISTETUT KÄYTTÄJÄPROFIILIT

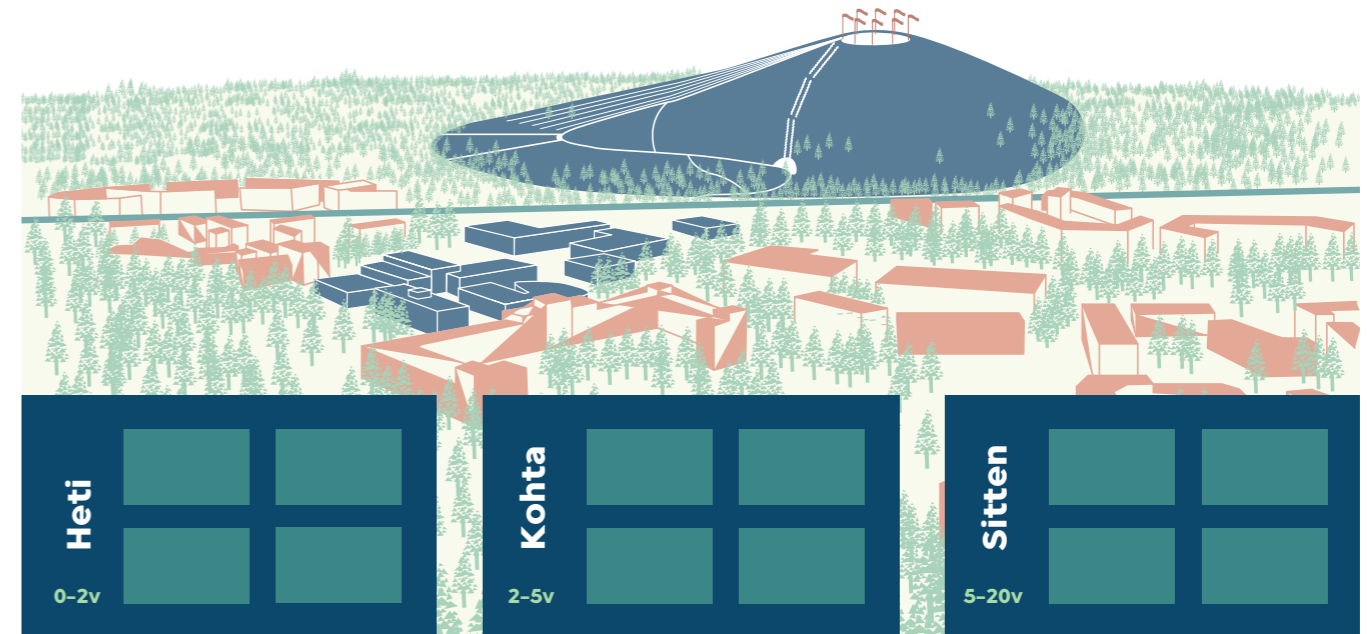

Kuva 46. (Hahmot: Jalmari Sarla, Lähiöprojekti (Jatkokehitetty freepik.com:n aineistosta)

TYÖPAJAT LAITURILLA JA MALMINKARTANOSSA

Kuva 47. Työpajatyöskentelyssä keskityttiin aluksi miettimään ryhmissä millainen olisi unelma- ja peruskäynti mällä ja mitä se vaatisi. (Kuvitus: Jalmari Sarla, Lähiöprojekti)

Kuva 48. Tämän jälkeen ryhmän kesken pohdittiin erilaisten parantamistoimien kiireellisyyttä ja priorisoitiin tarpeet kolmeen kiireellisyyssluokkaan. (Kuvitus: Jalmari Sarla, Lähiöprojekti)

Kuva 49. Työpaja Malminkartanossa (Kuva: Jalmari Sarla, Lähiöprojekti)

Kuva 50. Työpaja Malminkartanossa (Kuva: Jalmari Sarla, Lähiöprojekti)

Kuva 51. Työpaja Malminkartanossa (Kuva: Jalmari Sarla, Lähiöprojekti)

Kuva 52. Työpaja Laiturilla (Kuva: Jalmari Sarla, Lähiöprojekti)

Kuva 53. Työpaja Laiturilla (Kuva: Jalmari Sarla, Lähiöprojekti)

Kuva 54. Työpaja Laiturilla (Kuva: Jalmari Sarla, Lähiöprojekti)

Kuva 55. Työpaja Laiturilla (Kuva: Jalmari Sarla, Lähiöprojekti)

Kuva 56. Työpaja Laiturilla (Kuva: Jalmari Sarla, Lähiöprojekti)

YHTEENVETO ALUEEN LÄHTÖKOHDISTA

Edistävät tavoitteiden saavuttamista

VAHVUUDET

- Erityisominaisuudet, ainutlaatuisuus
- Hyvä saavutettavuus laajemmassa mittakaavassa
- Näkymät => seudullisuus

Heikentävät tavoitteiden saavuttamista

HEIKKOUEDET

- Saavutettavuus ja opastus alueella paikoin heikko
- Epäkutsuva, jäsentymätön saapuminen

MAHDOLLISUUDET

- Monipuolisuus
- Hyvässä kasvussa oleva kasvillisuus tarjoaa pienilläkin toimilla monipuolista ympäristöä
- Alueen erityispiirteet luovat hyvät mahdollisuudet erilaisien tilojen, tunnelmien ja olosuhteiden luomiselle
- Tunnettu kohde

UHAT

- Epäviihtyisät/pelottavat paikat korostuvat, jos niitä ei kehitetä muun alueen mukana
- Luonnon ja ihmisen yhteensovittaminen
- Profiloituu vain tietyille käyttäjäryhmille
- Olosuhteiden hallitsematon muuttaminen

ARVOKARTTA

Alueen luonne täytömaana - alueen perusluonteen määräävä tekijä on täytömaasta muodostuva maapohja.

Vaihtelevuus ja monipuolisuus - laajalle huipun alueelle mahtuu monenlaisia olosuhteita, tunnelmia, luontoa ja käyttöä.

Kulttuurisesti täytömäki oli rakentuessaan "tyhjä taulu", johon alueen käyttäjät ja lähiympäristön asukkaat ovat vähitellen kerryttäneet erilaista merkityssisältöä: käyttötapoja, kokemuksia ja muistoja, joilla alue on otettu kulttuurisesti haltuun.

Jyrkät rinteet - vastaavanlaisia jyrkkärinteisiä virkistysalueita on pääkaupunkiseudulla erittäin vähän.

Huippu on hyvin saavutettavissa - alueen sijainti Helsingin luoteiskulmassa, lähes Vihdintien varrella ja lähellä Malminkartanon asemaa, tekee huipusta helposti saavutettavan myös muille kuin lähialueen asukkaille.

Alue on kooltaan vaikuttavan monumentaalinen ihmisen luoma maarakenne.

Huipun kasvillisuus on alueen vaihtelevien kasvuolosuhteiden ja kehityshistorian muovaama sekoitus ihmisen suunnittelemasta ja istuttamasta sekä luonnon omien kehitysprosessien tuloksena syntyneestä ja kehittyvästä kasvillisuudesta.

Näkymät - Helsingin korkein kohta on mäen laella ja huippu palkitseekin laelle kiipeävän laajoilla pääkaupunkiseutunäkymillä.

Erilaiseen liikuntaan houkuttelevat portaat, reitit ja maasto - huippu haastaa kuntoilijat kokeilemaan rajojaan haastavissa rinteissä mutta houkuttelee kaikkia liikkumaan mm. tarjoamalla näkymiin liittyviä kokemuksia.

IDEASUUNNITELMA

IDEASUUNNITELMA

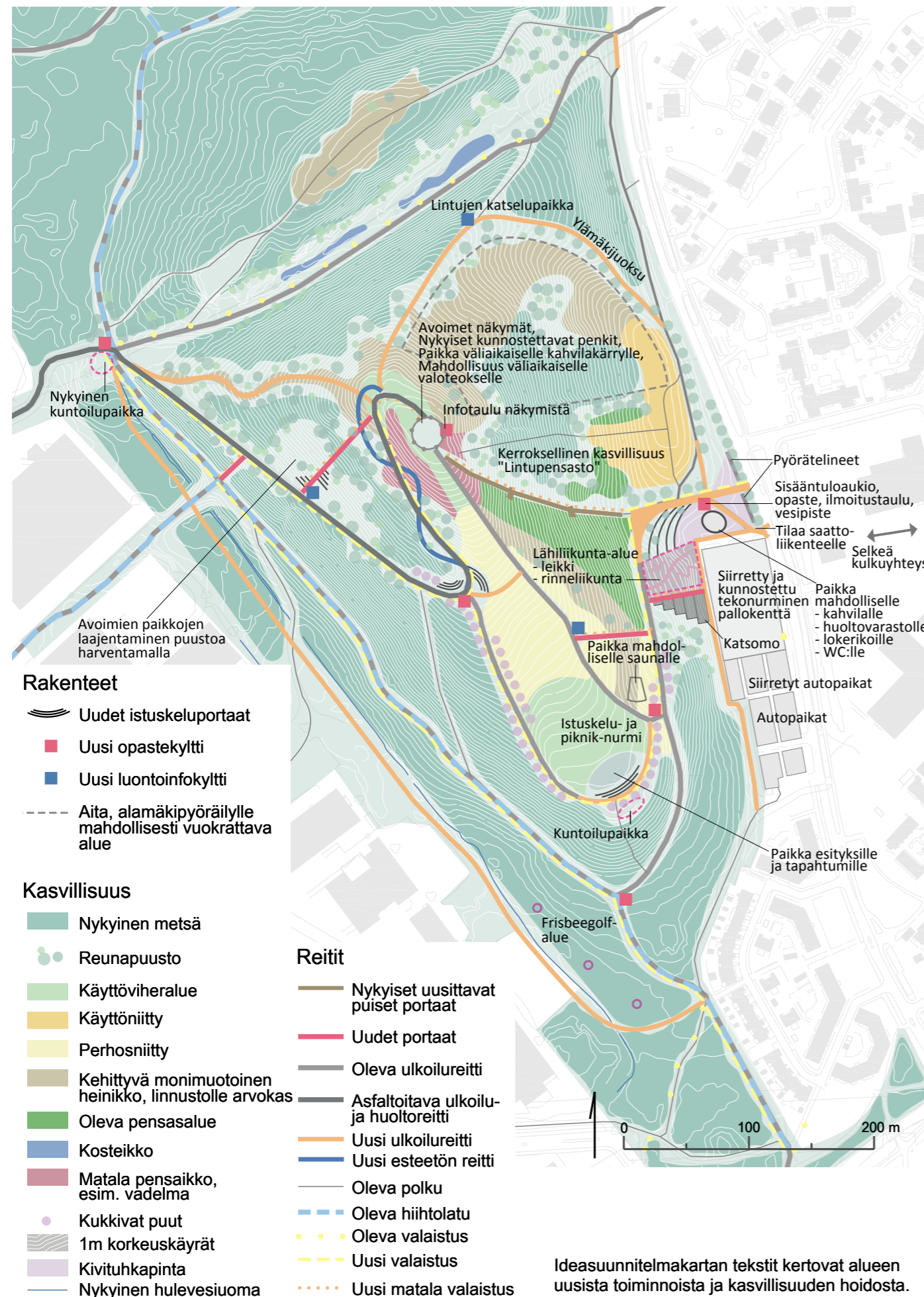
Ideasuunnitelmassa on pyritty tunnistamaan alueen kehityksen kannalta merkittäviä tekijöitä ihmisten, eläinten, kasvillisuuden, hulevesien ja kasvillisuuden tarpeiden yhteensovittamiseksi rakentamiskustannukset ja ylläpidon näkökulmat huomioiden. Yhtenä näkökulmana on ollut lisäksi alueiden käyttö eri vuodenaikoina ja vuorokaudenaikoina.

Sisääntuloalue

Alueen pääsisääntulo sijaitsee nykyisellään luontevalla ja keskeisellä paikalla julkisen liikenteen, autoliikenteen ja kevyenliikenteen kannalta. Sisääntuloalueen kehittämisen kannalta keskeistä on sen visuaalinen ja toiminnallinen jäsentäminen.

Sisääntuloalueelle on esitetty aukio ja sen läheisyyteen paikka kahvilalle, jonka yhteyteen voidaan sijoittaa lukittavat lokerit, wc:t, vesipiste sekä pyörien huoltotila. Rakennus mahdollistaa myös pienimuotoisen urheilu- ja luontoretkeilyvälineiden vuokrauksen. Aukiota rajaa tien varteen istutettavat puurivit sekä niiden alle sijoittuvat pyörätelineet. Aukio mahdollistaa erilaisten tapahtumien järjestämisen ja kokoontumisen. Aukion ja pyöräpaikkojen yhteyteen on varattu tila rinteeseen sijoittuvalle lähiliikuntapaikalle.

Pysäköintipaikkojen tarve on kasvava, mutta tilanpuutteesta johtuen pysäköintipaikkoja ei ole osoitettu nykyistä enempää. Suunnitelmassa on esitetty autopaikkojen siirtämistä nykyisen urheilukentän eteläpuolelle samassa yhteydessä kun urheilukenttä kunnostetaan ja siirretään pohjoisemmaksi nykyisten portaiden ja sisääntuloalueen yhteyteen. Kenttä saadaan näin luontevammin osaksi alueen muita toimintoja.

Urheilukenttä kunnostetaan tulevaisuudessa tekonurmipintaiseksi aidatuksi laadukkaaksi jalkapallokentäksi. Kentän koko säilytetään nykyisellään. Kentän viereiseen rinteeseen on ehdotettu katsomo sekä katsomon ja nykyisten portaiden väliin monipuolinen rinneliikuntapaikka.

Etelärinteen toiminnot

Mäen etelärinteen alaosaan on esitetty keskitetysti erilaisia toimintoja. Etelään viettävää aurinkoista rinnettä kehitetään kasvillisuuden hoidolla avoimeksi perhosniityksi joka muuttuu rinteen eteläosassa käyttönurmeksi. Käyttönurmi mahdollistaa oleskelun ja toimii tarvittaessa myös etelään suuntautuvana istuskelukatsomona. Etelärinteen päässä on luonteva alava paikka spontaaneille ja suunnitelluille kohtaamisille ja esiintymisille.

Esiintymisaluetta rajaa eteläsuunnassa nykyisiä maastonmuotoja hyödyntävä pieneen vastarinteeseen upotettu katsomo, josta avautuu näkymät kohti huippua. Katsomo rajautuu aluetta kiertävään reittiin. Puustorivin rajaaman reitin toiselle puolelle on esitetty paikka uudelle kuntoilualueelle. Alueen itäpuolella reitin kiertäessä mäen itäpuolelle on rinteeseen sisääntuloalueen puolelle esitetty paikka mahdolliselle saunalle.

Huipun alue

Malminkartanonhuipun laelle ei ole esitetty uusia rakenteita eikä pysyvää valaistusta, mutta siellä on mahdollista järjestää erilaisia väliaikaisia toimintoja. Huipun ympäristö on esitetty puuttomaksi käyttönurmeksi, joka mahdollistaa väliaikaisten toimintojen lisäksi huipun läheisyydessä istuskelukun ja avoimet näkymät. Väliaikaisia toimintoja voivat olla esimerkiksi valotaideteokset, ryhmäliikuntahetket tai esimerkiksi kahvilakärry. Huipulle on esitetty lisättäväksi myös infotaulu, joka antaa tietoa alueelta avautuvista näkymistä.

Reitit ja portaat

Alueen nykyiset reitit säilytetään ja kunnostetaan. Huipulle johtaa sekä nykyinen kunnostettu asfaltoitava huoltoreitti että sen kanssa samassa maastokäytävässä mutkitteleva uusi esteetön reitti. Huoltoreitin turvallisuus huomioidaan tarkemmassa suunnittelussa. Esteetön reitti mahdollistaa alhaalta huipulle jatkuvan esteettömyyden kriteerit täyttävän reitin ja tarjoaa istuskelupaikkoja matkan varrelle. Kasvillisuuden suojassa sijaitsevilta rauhallisilta istuskelupaikoilta avautuu pitkiä näkymiä ympäristöön.

Alueen hiihtoreittejä on esitetty lisättäväksi siten, että pohjois-eteläsuuntaista hiihtoyhteyttä saadaan parannettua. Alueen jyrkät maastonmuodot eivät mahdollista itä-länsisuuntaista reittiä. Malminkartanonhuipun alueella on mahdollista harrastaa ylämäkijuoksua useassakohtaa, mutta alueen pohjoisosaan on esitetty sille erityisen sopiva reitti missä se ei risteä muiden reittien kanssa.

Suunnitelmassa on esitetty nykyisten portaiden leventämistä ja valaisemista. Kaiteet rakennetaan molemmin puolin portaita. Nykyisten kunnostettavien portaiden uudet kaiteet voisivat sisältää portaita alaspäin valaisevan valonauhan sekä esimerkiksi porrasjuoksua kirittävän valojäniksen tai ajanottolaitteen. Lisäksi rinteen itäpuolelle nykyisten portaiden läheisyyteen on esitetty rakennettavaksi kahdet lyhyemmät portaat rauhallisempaa porrasjuoksua harrastaville. Tämä jakaa myös portaiden käyttäjiä laajemmalle ja vähentää ruuhkaa portaissa. Rinteen länsipuolelle on esitetty rakennettavaksi ensisijaisesti lyhyet portaat, jotka yhdistävät kevyenliikenteen reitit toisiinsa.

Myöhemmin tulevaisuudessa on ehdotettu rakennettavaksi uudet pitkät portaat huipulle asti mäen länsipuolelle. Näiden portaiden yhteyteen voidaan rakentaa pysähdyspaikkoja matkan varrelle, joissa voi myös nauttia näkymistä ja ilta-auringosta.

Käyttäjäkyselyissä ja työpajoissa nousi esille hissien tarve, mutta sen perustaminen on erittäin haastavaa jyrkkään ylijäämämaasta kasattuun rinteeseen. Lisäksi hissien toteuttaminen vaatisi aktiivisen pitkäaikaisen yrittäjän ja ulkopuolisen rahoituksen.

IDEAKUVAT TOIMINNOISTA

Kuva 57. Istuskeluportaat (Kuva: landezine.com)

Kuva 58. Lintujen bongaus

Kuva 59. Rinneliikunta (Kuva: landezine.com)

Kuva 60. Hiihto

Kuva 61. Frisbeegolf

Kuva 62. Portaiden nousu (Kuva: Helena Roschier)

Kuva 63. Piknikurmi

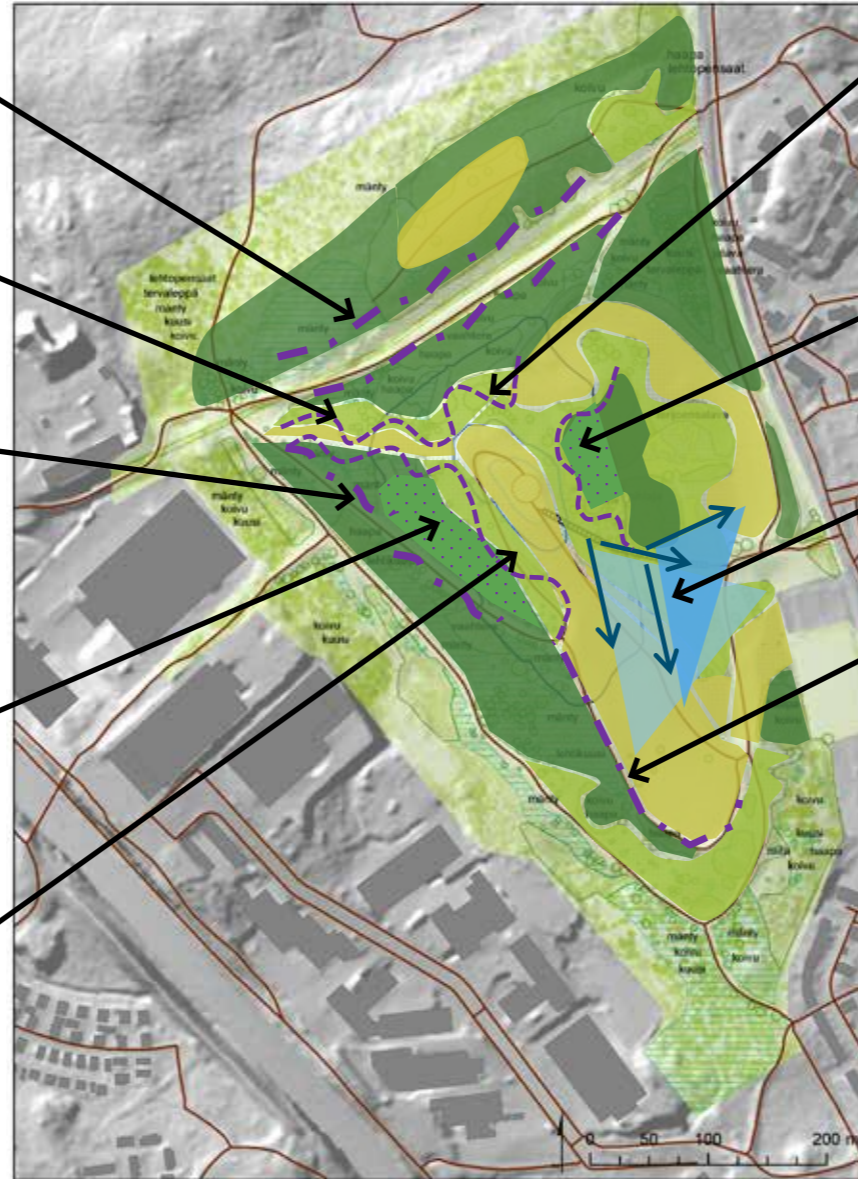
Kasvillisuus, maastonmuodot ja voimalinja luovat **putkimaisen** näkymän. Rikastamalla reunavyöhykettä esimerkiksi kukkivilla puilla voidaan edistää lähinäkymien kiinnostavuutta.

Reunavyöhykettä kehittämällä voidaan pehmentää nykyisiä voimakkaita maiseman muotoja ja linjoja sekä luoda kiinnostavuutta reitille

Leveän ja suoran reitin kiinnostavuutta voidaan lisätä korostamalla reunan yksityiskohtia sekä paikoin supistamalla ja toisin paikoin avartamalla reunavyöhykkeen kasvillisuusrajaa. Tasavälisen kujannemaisuuden sijaan kasvillisuutta voidaan ryhmitellä luonnonmukaisemmin.

Puuston harventaminen edistää alueen lajistoa, monipuolistaa reitin lähinäkymiä sekä turvaa huipulta länteen avautuvia kaukonäkymiä, jotka puusto kasvaessaan peittäisi.

Pienikokoisilla puilla voidaan edistää **reitinkiinnostavuutta** (lähinäkymien kehittäminen) sekä edistää alueen lajistoa (reunavyöhykkeitä linnustolle) ilman että peitetään huipulta avautuvia kaukonäkymiä.

Reunavyöhykkeiden rikastamisella ja maastonmuodot huomioon ottavalla rajauksella saadaan monia hyötyjä: pehmentetään jyrkkiä kuviolinjoja (mm. luoteiskulmassa), luodaan kiinnostavuutta lähinäkymiin, kehitetään huipulta avautuvia kaukonäkymiä, luodaan suojaisia pienympäristöjä sekä edistetään alueen lajistoa (reunavyöhykkeitä linnuille).

Nykyisen puuston harventamisella edistetään huipulta avautuvien kaukonäkymien säilymistä; harvennus kohdistuu korkeakasvuisiin puulajeihin kuten koivuun.

Portailta kannattaa avata **näkymiä** suuntiin, joihin niitä on luontevasti avattavissa (alatasanteelta länteen ja ylempää kaakkoon).

Kukkivien puiden kaarella voidaan mm. jäsentää niittyalueen päädyn toimintoja (esim. tapahtumapaikan ja kuntoilun alueen rajalla) sekä luoda kiinnostavuutta ja suojaa reiteille.

Näiden ohella muita konkreettisia keinoja huipun alueen näkymien kehittämisessä ovat kiinnekohtien luominen/esiinnosto, erilaisten näkymien luominen (esim. latvuksenalainen näkymä, kehystetty näkymä) sekä valon ja varjon hyödyntäminen tilakokemuksen luomisessa.

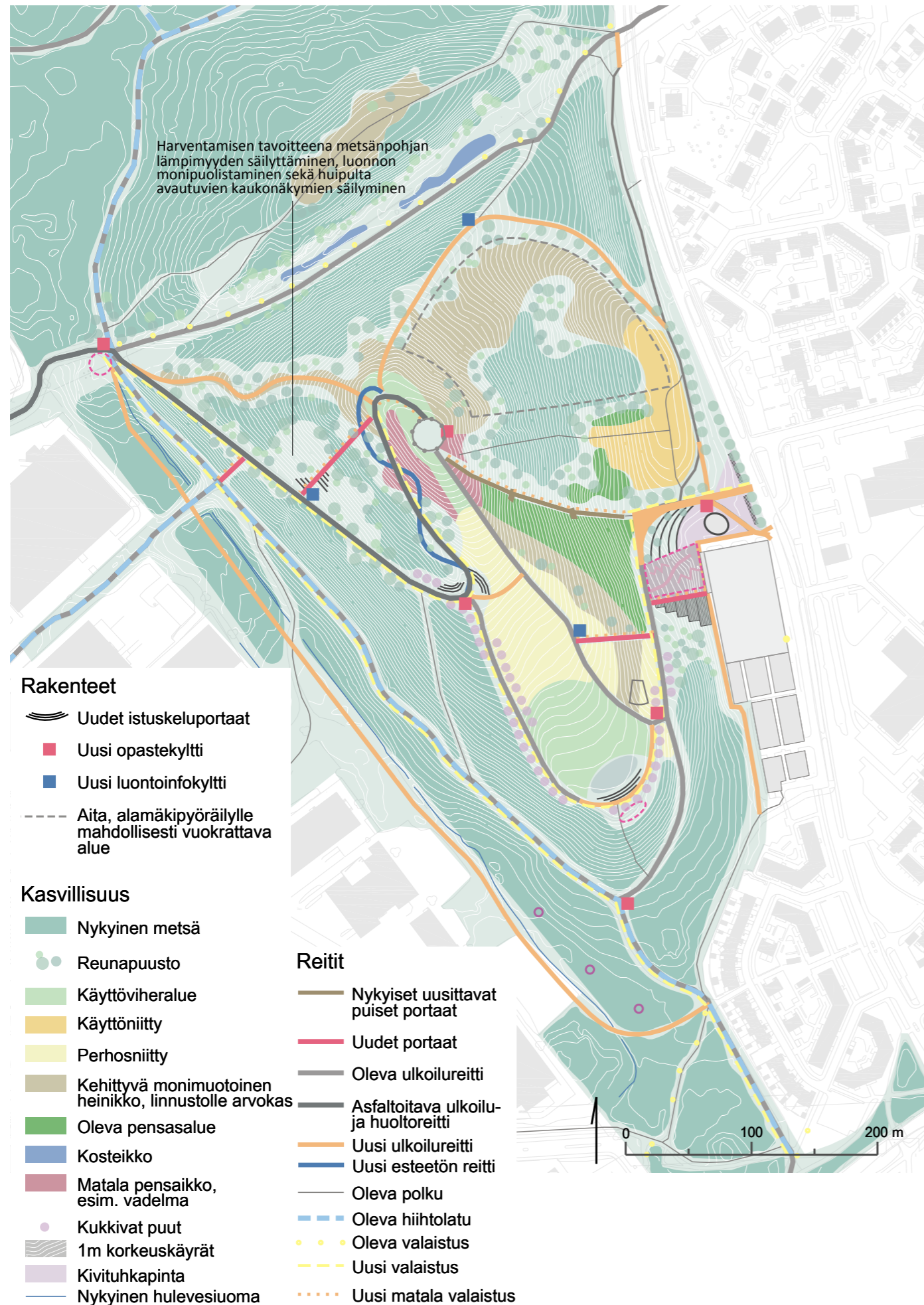
Sen ohella, että kasvillisuudella voidaan luoda sopiva ympäristö erilaisille toimintoille, kasvillisuutta voidaan käyttää luomaan esim. suojaa tai erilaisia tunnelmia reiteille. Lisäksi kasvillisuutta voidaan käyttää apuna mm. kulkemisen ohjaamisessa.

Nykyinen kasvillisuus

- Avoimet alueet
- Puustoiset alueet
- Puoliavoimet alueet

Kasvillisuuden kehityslinjat

- Puustoisten ja avoimien alueiden välisen reunavyöhykkeen kehittäminen
- Puuston harventaminen
- Lähinäkymien kehittäminen kasvillisuuden avulla

IDEASUUNNITELMAN KASVILLISUUSTYYPIT

Malminkartanonhuipun ideasuunnitelman kasvillisuustyyppien määrittelyssä ja rajauksessa on pyritty hyödyntämään alueen nykyisen kasvillisuuden kehittämismahdollisuudet alueen toiminnallisen kehittämisen, näkymien, luonnon monipuolistamisen sekä alueen ylläpidon näkökulmasta. Seuraavassa on esitetty kuvaukset ideasuunnitelman kasvillisuustyyppien kehittämistavoitteista:

Nykyinen metsä: aluetta kehitetään metsäisenä ottaen hoidossa huomioon metsän rakenne ja puulajisuhteet, alueiden luontoarvojen kehittyminen sekä alueen virkistyskäyttö ja näkymät

Perhosniitty: aluetta kehitetään kukkivaksi niityksi. Alue niitetään alkuvaiheessa kaksi kertaa kasvukaudessa ja niittojäte kerätään pois niittoalalta. Myöhemmin, kun alueen nykyinen suuruuhosto on taantunut, voi alueen hoidoksi riittää yksi niittokerta kasvukaudessa. Tarvittaessa niittylajiston kehittymistä tuetaan laikuttaisilla kylvöillä.

Kehittyvä monimuotoinen heinikko: suuruuhovaltaisena heinikkona kehittyvä alue, joka mahdollistaa alueen nykyisen virkistyskäytön ja tarjoaa elinympäristön mm. alueen linnustolle; alueen luonteeseen kuuluva kasvillisuustyyppi käyttöviheralue /käyttönurmi: hoidetaan nurmiviheralueena siten, että alueella on mahdollisuus oleskeluun (esim. piknik-käyttö)

Käyttöniitty: hoidetaan avoimena ja puuttomana niittymäisenä viheralueena, joka mahdollistaa monipuolisen liikunnan ja ulkoilun

Matala pensaikko: huipun lakialueen jyrkille avoimena pidettäville ja vaikeasti niitettäville rinneille istutetaan pensaikkomaista kasvillisuutta esim. vadelmaa; vadelma sopisi hyvin sekä täyttömäa-alueen luonteeseen ja mahdollistaisi ”syötävän puiston” teemaan tuomisen alueelle

Metsän reunavyöhykkeen kehittäminen: metsien reunavyöhykkeitä kehitetään monikerroksisena ja monilajisena reunametsänä ottaen huomioon nykyisen reunapuuston rakenne ja puulajisuhteet. Alueiden täydennysistutuksissa suositetaan luonnonmukaiseen ympäristöön sopivia pienpuita ja pensaita. Alueiden nykyistä korkeakasvuista puustoa harvennetaan erityisesti huipun lakialueen lähellä näkymien turvaamiseksi. Reunavyöhykkeiden kehittämisen tavoitteena on selkeyttää huipun alueen lähinäkymiä, turvata huipulta avautuvia kaukonäkymiä, kehittää visuaalisesti herkän huipun alueen näkymistä ympäröiviltä alueilta sekä tukea alueen linnustoa, jolle reunavyöhykkeet ovat tärkeitä.

Oleva pensasalue: Muun muassa linnuston kannalta tärkeä pensasalue. Alueelta voidaan poistaa suurikokoiseksi kasvavaa puustoa mm. näkymien pitämiseksi avoimena.

Kosteikko: voimalinjan alla sijaitseva kosteikko on tärkeä mm. linnuille; alueelle voidaan tarvittaessa istuttaa matalakasvuista kosteikkolajistoa.

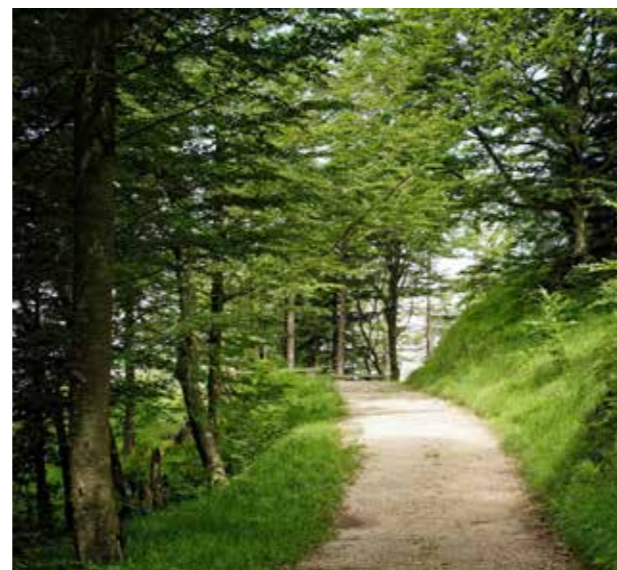
IDEAKUVAT PUUSTOISISTA REUNAVYÖHYKKEISTÄ

Puulajit, kasvillisuuden sävyt ja reunavyöhykkeen sulkeutuneisuus ja kerrostuneisuus vaikuttavat reunavyöhykkeen luonteeseen. Vuodenaikojen näkyminen reunavyöhykkeessä tuo ympäristöön lisää kokemuksellisuutta. Luonnonmukaiseen metsänreunaan sopivia melko pienikokoisia lajeja ovat mm. pihlajat, tuomi ja raita.

IDEAKUVAT PUUSTOISISTA REITEISTÄ

Puustoisuus luo reiteille mielenkiintoa mm. valon ja varjon vaihtelua sekä erilaisia tilakokemuksia. Puustoa voi käyttää myös näkymien luomiseen. Lisäksi puustolla voidaan luoda reiteille suojaisuutta.

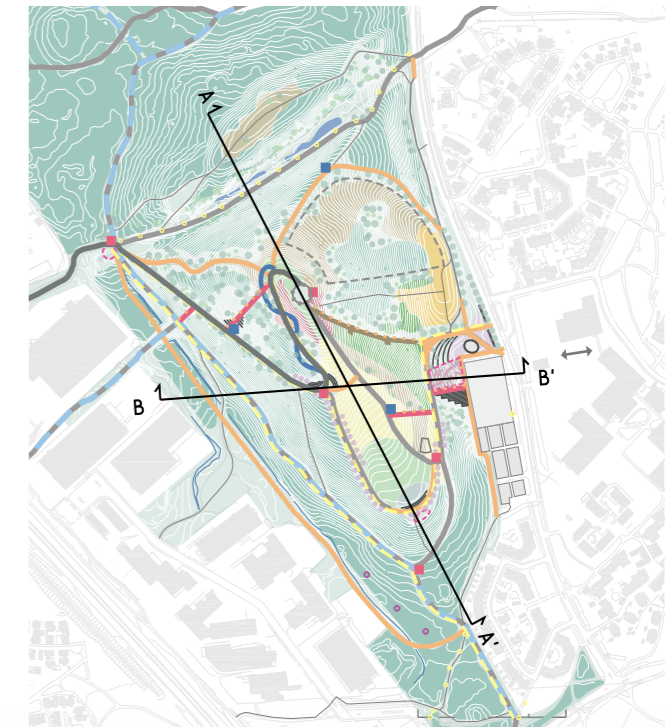

IDEAKUVAT NIITYISTÄ

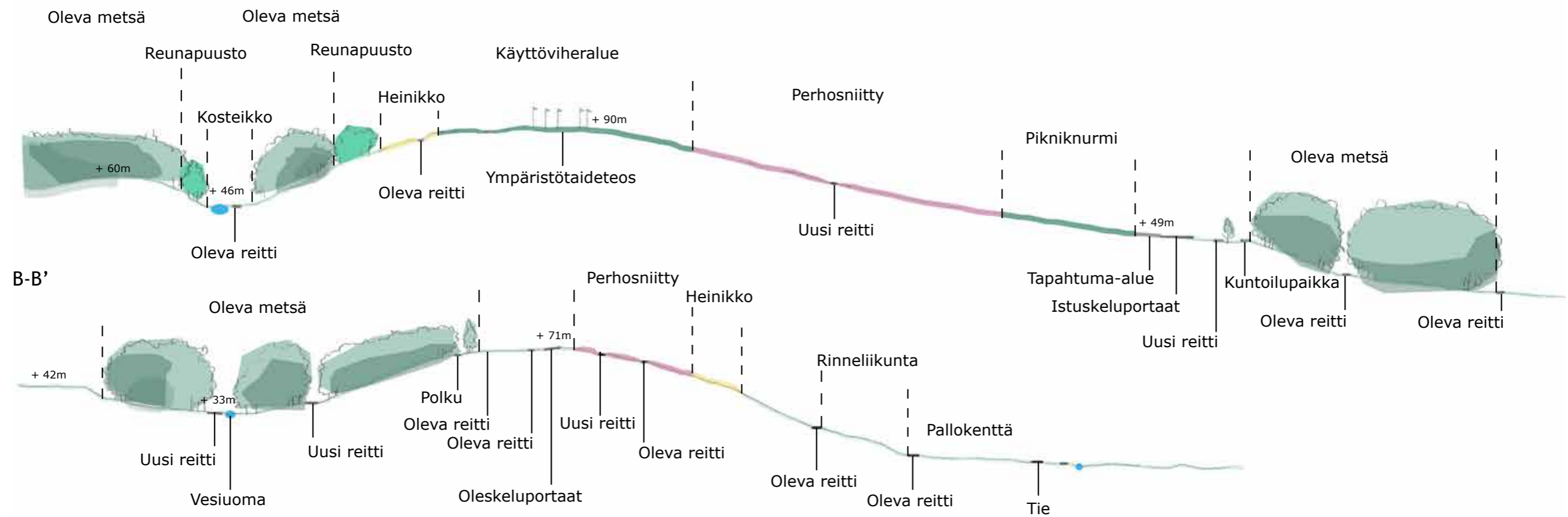
Alueen hoitotoimenpiteitä muuttamalla saadaan alueelle luotua luontevasti erilaisia niittyalueita. Niittyalueilla saadaan lisättyä alueen eliöstön ja kasvillisuuden monimuotoisuutta sekä lisättyä kiinnostavuutta käyttäjän näkökulmasta. Niittyalueet ovat kiinnostavia luonnon tarkkailuun ja kokemiseen houkuttelevia ympäristöjä.

PERIAATELEIKKAUKSET JA NÄKYMÄKUVAT

A-A'

Kuva 64. Näkymä nykyiseltä ulkoilupaikalta kaakkoon muuttuu näkymiltään monimuotoisemmaksi ja kiinnostavammaksi istutettavan puuston ja muun kasvillisuuden myötä. Uudella kasvillisuudella saadaan alueelle ja reittien varsille luotua pienempiä vaihtelevia maisematiloja.

Kuva 65. Näkymä länsipuolelta rinteeseen puolivälistä alas uudelle tapahtuma-alueelle ja kuntoilupaikalle. Uudella matalakasvuisella kukkivalla puurivillä jäsenetään reittiä ja luodaan kiinnostavia tiloja, näkymiä ja suojaa. Rinteen eri vaiheille on esitetty rakennettavaksi istuskelutasanteita/ -portaita, joissa voi levähtää ja katsella maisemia.

Kuva 66. Näkymä kuntoilupaikalta huipulle avautuu puiden lomasta. Etelärinteen alaosan esiintymislava tarjoaa mahdollisuuden erikokoisten, spontaanienkin esiintymisten järjestämiseen ja kerää ihmisiä yhteen.

EKOSYSTEEMIPALVELUIDEN MUUTOS

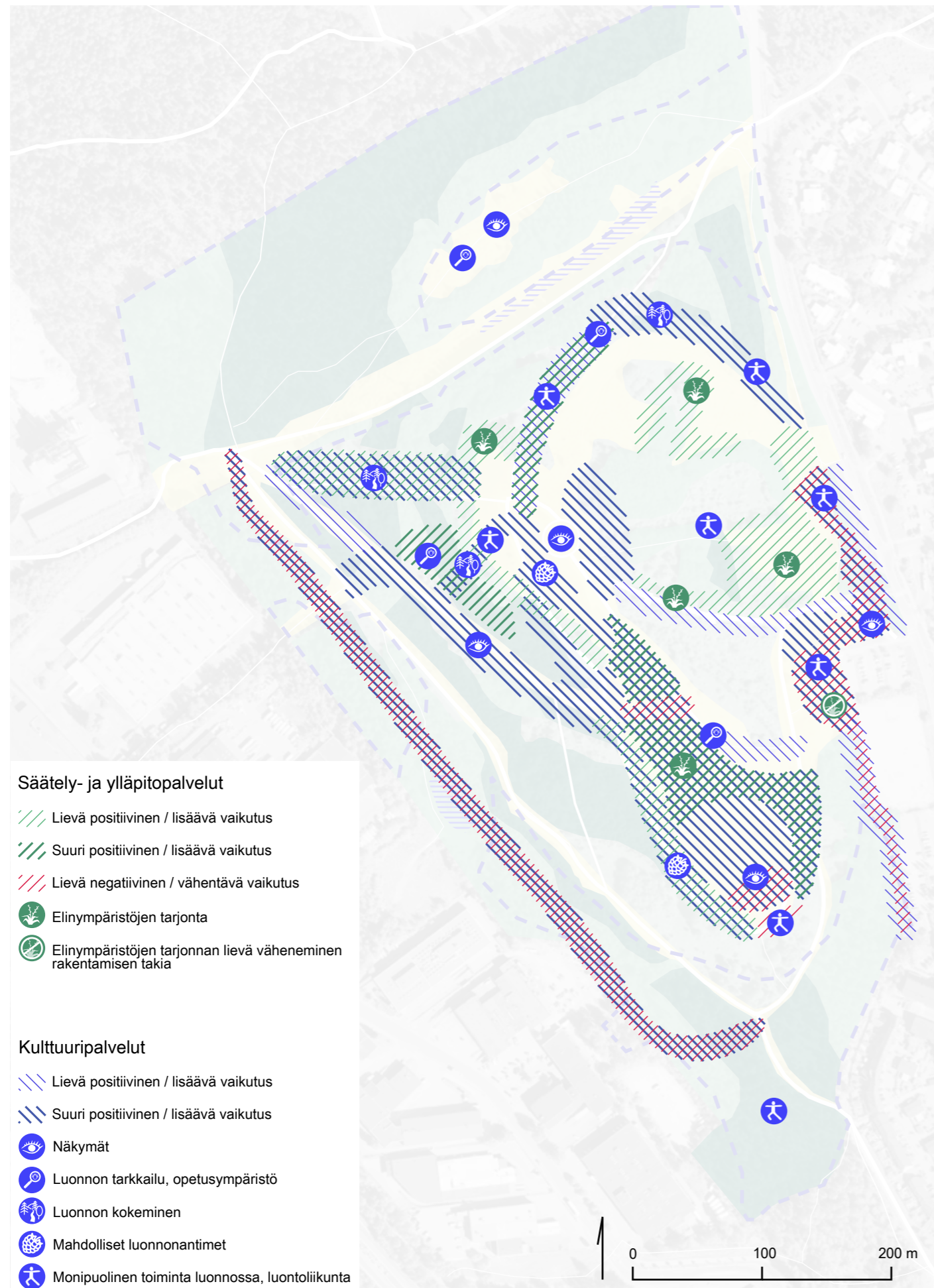
Ideasuunnitelman vaikutukset huipun alueen ekosysteemipalveluihin ovat pääosin positiivisia ja painottuvat kulttuuripalveluihin sekä elinympäristöjen tarjonnan monipuolistamiseen. Kasvipeitteisen alueen jääminen reitin tai muun rakenteen alle vähentää paikoin vähäisessä määrin säätely- ja ylläpitopalveluita. Toisaalta tällaisilla alueilla rakentaminen edistää kulttuuripalveluiden tarjontaa ja saavutettavuutta.

Korkeakasvuiseksi kehittyvän puuston harventaminen turvaa huipulta avautuvia näkymiä ja ylläpitää siten huipulle tärkeitä kulttuuripalveluita. Harvenuksessa alueelle voi olla mahdollista jättää maatumään kaadettuja runkoja, millä voidaan edistää alueen luonnon monipuolistumista. Kaadettuja runkoja voi olla myös mahdollista käyttää metsäalueilla luonnonmukaisina kulkemisen ohjaukeinoina. Länsireunan männikön harventamisella pyritään turvaamaan lämpimyyden säilyminen alueen maapohjassa, mikä edistää ja ylläpitää alueen elinympäristöjen tarjontaa ja luontoarvoja sekä mahdollistaa tällä tavoin myös luonnon kokemiseen liittyviä kulttuuripalveluita.

Uudet reitit ja portaat parantavat mahdollisuuksia luontoliikuntaan ja luonnon kokemiseen. Reittien ympäristön kasvillisuuden monipuolistaminen lisää reittien viihtyisyyttä ja kiinnostavuutta.

Alueen reunametsävyöhykkeiden kehittäminen ylläpitää ja edistää elinympäristöjen tarjontaa mm. alueen linnustolle. Lisäksi reunametsillä voidaan luoda viihtyisää ja suojaisaa ympäristöä mm. reiteille sekä ylläpitää ja kehittää huipulta avautuvia näkymiä.

Avoimien alueiden kasvillisuuden monipuolistamisella on monia myönteisiä vaikutuksia alueen säätely- ja ylläpitopalveluihin sekä kulttuuripalveluihin. Käyttönurmi- ja käyttöniittyalueet mahdollistavat monipuolisen toiminnan. Perhosniityn ja uusien pensasmaisten kasvillisuusalueiden avulla monipuolistetaan alueen elinympäristöjen tarjontaa sekä luodaan alueelle kiinnostavaa luonnon tarkkailuun ja kokemiseen houkuttelevaa ympäristöä.

1. Pimeänä suojeltavat alueet:
Reittien valaistus liiketunnistimilla, Hajavalon ehkäisy

2. Virkistysyhteyksien puistovalistus

3. Portaiden käsijohdevalaistus

4. Huipun orientaiva valaistus, matalalta ja välttämällä häikäisyä ja häiriötä taivaalle

5. Liikunta-alueen toiminnallinen valaistus

YLEISVALAISTUS

1. Pimeänä suojeltavat alueet

Luonnon monimuotoisuuden alueilla reittien harkittu valaistus. Liiketunnistimien tai älykkään valonohjauksen avulla alue säilyy pimeänä vaarantamatta alueella liikkujien turvallisuutta. Kaikissa valaistusratkaisuissa otetaan huomioon hajavalon ja ylöspäin suuntautuvan valosaasteen minimoiminen.

2. Viheryhteyksien puistovalistus

Korkeatasoinen reittien yleisvalaistus, esim. valaisinpylväillä johdattaa turvallisesti Malminkartanonhuipulle.

3. Portaiden käsijohdevalaistus

Käsijohteeseen integroitu valaistus ohjaa valon alaspäin askelmiin. Mahdollisuus RGB-valaistukseen esim. tapahtumia tai juhlakausia ajatellen.

4. Huipun matala valaistus

Huipulla tähtitaivaan tarkkailuun soveltuvan, pimeän ympäristön turvaaminen turvallista liikkumista vaarantamatta. Esim. pollari- tai marker-tyyppinen matala valaistus, jossa valo ohjataan silmän tason alapuolelle ilman häikäisyä. Mahdollisuutena myös punaisen valon käyttö, jota hyödynnetään esim. astronomiassa, koska silmä ei adaptoidu punaisen valon aallonpituuteen. Tällöin saavutetaan riittävä näkyvyys ympäristöstä, mutta taivaan tarkkailu ei häiriinny. Väriä voi myös vahvistaa paikan tunnistettavuutta ja identiteettiä.

5. Liikunta- ja leikkialueiden toiminnallinen valaistus

Lajista riippuva sopiva valaistustaso rajatuille liikunta- ja leikkialueille.

6. Opasteet ja orientoiva valaistus

7. Huipun väliaikainen maamerkki- ja tapahtumavalaistus

8. Tapahtuma- ja oleskelualueen integroitu valaistus

9. Liikunta ja leikki

10. Projisointi rinteeseen

11. Puuvalaistus

ERIKOISVALAISTUS

6. Opasteet ja orientoiva valaistus

Opasteisiin voi integroida valaistusta lisäämään niiden näkyvyyttä myös pimeällä, esim. taustavalaisemalla opastetekstejä. Opasteisiin voi myös tuoda interaktiivisuutta ja lisäinformaatiota hyödyntämällä esim. QR-koodeja tai vastaavia

7. Huipun maamerkki- ja tapahtumavalaistus

Pimeänä säilytettävä alue, jossa mahdollisuus järjestää tapahtumia ja väliaikaista erikoisvalaistusta. Malminkartanonhuippu on Helsingin korkein kohta ja näkyy pitkälle moneen suuntaan. Huipulle asennettava väliaikaiseen käyttöön tarkoitettu RGB valoaihe korostaa paikan merkitystä maamerkinä ja tuo paikalle tunnistettavan identiteetin. Erikoisvalaistuksessa voisi hyödyntää esimerkiksi tuulipussien pylväitä tai muita rakenteita.

8. Tapahtuma- ja oleskelualueiden integroitu valaistus

Oleskelualueiden istuimiin ja muihin rakenteisiin voi integroida matalaa valaistusta korostamaan paikkojen ilta-ajan ilmettä ja tuomaan visuaalista kiinnostavuutta.

9. Liikunta- ja leikkialueiden erikoisvalaistus

Erilaiset valaisevat leikkikalusteet tai niihin muulla tavalla integroitu valo kannustaa liikuntaan ja leikkiin myös pimeään aikaan. Leikkivälineissä voi myös hyödyntää interaktiivista valaistusta.

10. Rinteen erikoisvalaistus

Pitkälle näkyvää kaltevaa rinteä voi hyödyntää myös projektiopin-tana. Esim. gobo-projektioita voisi heijastaa rinteeseen kausivalais-tuksena tai tapahtumien yhteydessä.

11. Puiden ja puuryhmien valaistus

Rinteen valikoitujen puuryhmien valaistus rytmittää tilaa ja luo maa-merkkejä myös ympäröivään maisemaan.

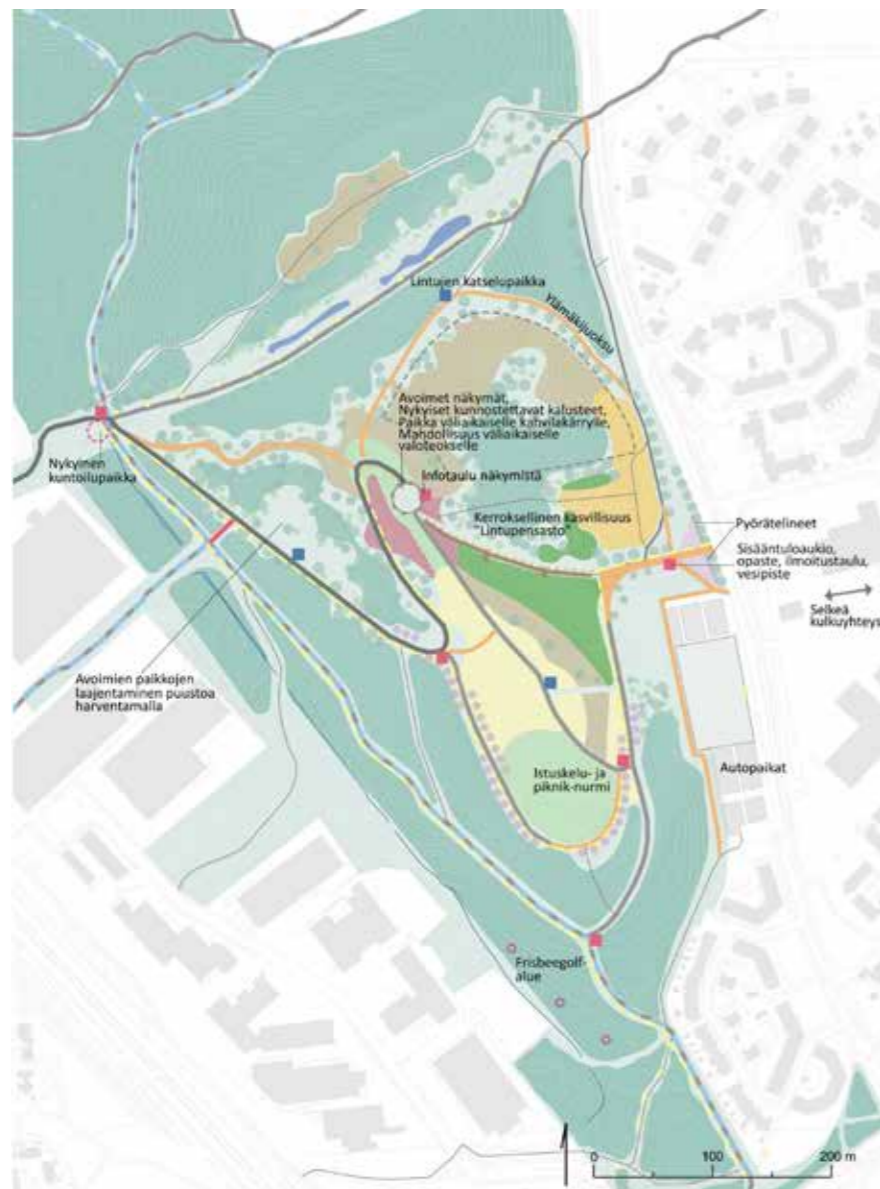
EHDOTUS VAIHEISTUKSESTA

Ideasuunnitelman laatimisen aikana järjestetyissä työpajoissa sekä kyselyissä on tunnistettu sekä isompia investointeja vaativia laajempia rakennustarpeita että pienempiä kiireisempiä tarpeita. Työpajoissa priorisoitiin toiveita kiireellisyyden mukaan yhdessä alueen käyttäjien kanssa. Kiireisimpinä tarpeina nousivat esille portaiden kunnostus ja valaistus, pyöräpaikat, vesipiste sekä wc.

Käyttäjiltä saatujen toiveiden sekä kaupungin resurssien perusteella on pyritty laatimaan realistinen ehdotus vaiheistuksesta. Suunnitelma on jaettu kahteen osaan: 1. vaiheen toteutus 1-5 vuoden kuluessa ja 2. vaiheen toteutus 5-10 vuoden kuluessa.

Jatkosuunnittelussa tarkennetaan esitettyjä toimenpiteitä, aluerajauksia sekä yksittäisiä ratkaisuja. Tällöin tarkentuvat myös toteutusaikataulut sekä -kustannukset. Rakentamisen lisäksi osoitetuilla kasvillisuuden hoitotoimenpiteillä saadaan sekä välittömiä että pitkäaikaisia muutoksia alueeseen. Saunan ja kahvilan toteutuminen ovat riippuvaisia niiden rakentamisesta ja toiminnasta vastaavasta rittäjistä. Myös alamäkipyöräilyn virallinen toiminta alueella riippuu siitä löytyykö alamäkipyöräilystä vastaava toimija alueelle.

VAIHE 1: 1-5 VUODEN KULUESSA

VAIHE 2: 5-10 VUODEN KULUESSA

Selite

Kasvillisuus

- Nykyinen metsä
- Reunapuusto
- Käyttöviheralue
- Käyttöniiitty
- Perhosniitty
- Kehittyvä monimuotoinen heinikko, linnustolle arvokas
- Oleva pensasalue
- Kosteikko
- Matala pensasiko, esim. vadelma
- Kukkivat puut
- 1m korkeuskäyrät
- Kivituhkapinta
- Nykyinen hulevesiuoma

Reitit

- Nykyiset uusittavat puiset portaat
- Uudet portaat
- Oleva ulkoilureitti
- Asfaltoitava ulkoilu- ja huoltoreitti
- Uusi ulkoilureitti
- Uusi esteetön reitti
- Oleva polku
- Oleva hiihtolatu
- Oleva valaistus
- Uusi valaistus
- Uusi matala valaistus

Rakenteet

- Uudet istuskeluportaat
- Uusi opastekyltti
- Uusi luontoinfokyltti
- Aita, alamäkipyöräilylle mahdollisesti vuokrattava alue

JATKOSUUNNITTELUSSA HUOMIOON OTETTAVIA ASIOITA

Ideasuunnitelma ja huipun alueesta tehdyt analyysit toimivat pohjana tuleville, tarkemmille toteutukseen tähtääville suunnitelmille. Jatkosuunnittelussa tarkennetaan osoitettujen toimintojen ja reittien sijaintia, rajautumista ja liittymistä ympäristöön sekä uusien rakenteiden materiaaleja, mitoitus ja mahdollisesti myös sijaintia. Reittien ja portaiden turvallisuus huomioidaan tarkemmassa suunnittelussa. Tarkemmassa suunnittelussa tarkennetaan myös suunnitelmassa osoitettujen lähiliikunta- ja kuntoilun alueen varusteita ja toimintoja. Nykyisten portaiden ja kuntoilun alueen kunnostamiseksi tarvitaan myös tarkempia suunnitelmia. Myös uusi istutettava kasvillisuus ja lajivalinnat sekä nykyisen kasvillisuuden hoitotoimet tarkentuvat nekin jatkosuunnittelussa. Kahvilan ja saunan rakentaminen ja toiminta ovat riippuvaisia yrittäjästä, joka ottaa asian vastuulle. Tarkemmassa suunnittelussa selvitetään myös vesipisteen toteuttamisen mahdollisuuden ilman kahvilaa. Huipun tuulihuppujen kunnostus on myös ajankohtainen ja suunnitellaan tarkemmin yhteistyössä taiteilijan kanssa.

Länsipuolisen hulevesiuoman varrella olevat kosteat painanteet voivat toimia vettä viivyttävinä rakenteina ja siten tärkeinä huleveden luonnonmukaisen hallinnan osana. Niitä voidaan uoma perataessa ja muokattaessa myös tarvittaessa lisätä uoman varrelle ja muodostaa eräänlainen viivyttävien painanteiden/tulvasanteiden sarja.

Käyttäjien toiveita jatkosuunnitteluun liittyen:

- nykyisen kuntoilun alueen kevyt kunnostus
- alamäkipyöräilyn organisointi yrittäjän tai jonkun järjestön toimesta
- nykyisten portaiden levennys ja molemminpuoliset kaiteet
- runkolukittavat pyöräpaikat
- roskakorien lisääminen useaan kohtaan
- kuntoilun alueen välineiden tulee olla monitoiminnallisia ja kestäviä sekä usealle eri käyttäjäryhmälle sopivia

Ideasuunnitelman karkea rakentamiskustannusarvio:

- Kasvillisuusalueet 120 000 e
- Portaiden kunnostus ja uudet portaat 93 000 e
- Reittien kunnostus ja uudet reitit 75 000 e
- Valaistus 204 000 e
- Aita ja portit (alamäkipyöräily) 57 000 e
- Urheilukentän siirto ja kunnostus, autopaikkojen siirto 497 000 e
- Istuskeluportaat ja katsomo 264 000 e
- Rakennetut liikunta-alueet 449 000 e
- Muut kalusteet ja rakenteet 73 000 e

- Koko hanke yhteensä (sis. työmaa- ja tilaajatehtävät, alv 24%)
n. 3 160 000 e

LÄHTEET

Kirjalliset lähteet

FCG, 2014. Huleveden varassa olevien luonto- ja virkistysarvojen kartoitus. Helsingin kaupungin rakennusvirasto. Arkkitehtuuriosasto. http://www.hel.fi/hel2/hkr/julkaisut/ohjeet/aluesuunnitelman_lahtoaineisto/hulevedet/HKR_hulevesi_arvokohteet.pdf

Gasum. Maakaasuputkiston rakentaminen. + Räjätysohjeet 1-2.

Hellman, P, ja Orrenmaa, P-L. 2011. Malminkartano - rakennusten ja lähiympäristön korjaustapaohjeet. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja 2011:4. Helsingin rakennusvalvontavirasto, Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto. Internet-viite, haettu 01/2017 http://www.hel.fi/static/kanslia/Lahioprojekti/julkaisut/malminkartano_korjaustapaohjeet.pdf

Helsingin kaupungin rakennusvirasto, katu ja puisto-osasto, 2010. Malminkartanonhuipun hoito- ja kehittämissuunnitelma. Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisuja 2010:2.

Helsingin kaupungin rakennusvirasto, katu ja puisto-osasto, 2008. Kaarelan Luonnonhoitosuunnitelma vuosille 2008-2017.

Jaakkola, M et al. 2016. Helsingin viher- ja virkistysverkoston kehittämissuunnitelma – Vistra osa 2. Helsingin kaupunki Kaupunkisuunnitteluvirasto. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston selvityksiä 2016:2.

MA-arkkitehdit, 2006. Honkasuon ja Malminkartanonhuipun maisemasuunnitelma. Helsingin kaupunkisuunnittelun julkaisuja 200x:x. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2006.

Institutet för de inhemska språken, 2017. Ordbok över Finlands svenska folkmål. Internet-viite, haettu 03/2017 <http://kaino.kotus.fi/fo/?p=main>

Lavento, M, Haggrén, G., Nordqvist, K., Perttola, W. ja Seitsonen, O. 2008. Helsinki, Mätäjoen alueen inventointi 06.11.2006 & 16.04.- 20.04.2007. Helsingin yliopisto Kulttuurien tutkimuksen laitos Arkeologian oppiaine. 116 s + liitteet. Internet-viite, haettu 27.4.2017. https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjhanke/read/asp/hae_liite.aspx?id=114324&ttyppi=pdf&kansio_id=91

Lammi, E ja Routasuo, P, 2016. Helsingin liito-oravakartoitus 2016. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 7/2016. Helsingin kaupungin ympäristökeskus.

Norra, J ja Ehrlén, V, Suomen Kunto ja Virkistys Oy. Malminkartanon ja Kannelmäen lähiliikuntaolosuhteiden nykytila ja kehittämisohjelmat. Helsingin kaupungin liikuntavirasto.

Museoviraston kulttuuriympäristöjen palveluikkuna, 2017. Helsinki, Malminkartano pallokenttä, löytöpaikka. Tietue tallennettu 4.4.2006. Internet-viite, haettu 27.4.2017: https://www.kyppi.fi/palveluikkuna-na/mjreki/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1000005710

Mäkilä, S ja Liikka, K. Studio Terra Oy, 2016. Longinojan laakso – Kaupunginosapuiston analyysi ja ideasuunnitelma. Helsingin lähiöprojekti 30.6.2016.

Määttä et al. 2012. Helsingin kaupungin meluselvitys 2012. Helsingin kaupungin ympäristökeskus. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 8/2012.

Telen, E-L, 1997. Helsingin kaupungin rakennusvirasto. Viherosasto. 1997. Kaarelanhuippu – vihersuunnitelma 1997.

Uudenmaan liitto, 2012. Missä maat on mainioimmat – Uudenmaan kulttuuriympäristöt. Uudenmaan liiton julkaisuja E114. 132 s. Internet-viite, haettu 17.1.2017. http://www.uudenmaanliitto.fi/files/6309/Missa_maat_on_mainioimmat_E114.pdf

Ventin, H.-L. 2014. Mätäjoen valuma-alueen hulevesiselvitys ja -suunnitelma. Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2014:3. Arkkitehtuuriosasto. Internet-viite, haettu 02/2017 http://www.hel.fi/static/hkr/julkaisut/2014/matajoen_hulevesiselvitys_lowres.pdf

Vanhat suunnitelmat

Kurki, S. Helsingin kaupungin rakennusvirasto. Viherosasto. 2013. Puistojen hoitoluokitus 2014.

Helsingin kaupungin rakennusvirasto. Puisto-osasto. 1984. Täyttömäen pensasis-tutukset naapuripellontielle.

Helsingin kaupungin rakennusvirasto. Puisto-osasto. 1991. Malminkartanon täyttömäen pysäköintivihreytys.

Helsingin kaupungin rakennusvirasto. Viherosasto. 1997. Kaarelanhuippu. Tuulet ja suunnat ja Kompassi.

Kuvalähteet

Kuvalähteet ja paikkatietoaineistolähteet on mainittu kuvien ja karttojen yhteydessä. Ilman lähdemainintaa olevat ideakuvat ovat vapaasti käytettäviä ja ne on ladattu Pixabay- ja Freepik -internetsivustoilta.

Asiantuntijahaastattelut

Petri Angelvuo (6.4.2017, LIVI)

Taina Toivainen (10.4.2017 liikenne, KSV)

Jussi Konttinen, Raatamo liikuntapalvelut (17.5.2017)

Asukas- ja käyttäjäkyselyt

Millainen Maltso?

8.9.-30.11.2016

<https://maptionnaire.com/fi/1665>

Mitä Jättärille?

29.12.2016-9.2.2017

<https://kerrokantasi.hel.fi/hearing/malminkartanonhuippu>

Malminkartanonhuipun ideasuunnitelma

28.4.-11.5.2017

<https://kerrokantasi.hel.fi/hearing/malminkartanonhuipunluonnos>

LIITTEET

Liite 1. Ideasuunnitelmakartta A3

Liite 2. Ideasuunitelman kustannusarvio

